

HANDLEIDING

4 BLOK 8

DE WERELD IN GETALLEN

groep 4

DE WERELD IN GETALLEN

Concept

Ceciel Borghouts
Arlette Buter
Anneke van Gool
Cathe Notten
Ans Veltman (Eureka)

Eindredactie

Merel Jongeling
Sigrid Kroon
Dorine de Kruyf
Anne Wichgers

Auteurs

Jos van den Bergh (Eureka)
Anke Fourdraine
Karin Janssen
Marieke van Lierop
Sabine Lit
Annette Markusse (Eureka)
Martie de Pater-Sneep
Irene Prins-Munting (Eureka)
Marijke Spoelder

BLOKLESSEN

EUREKA

De kinderen ontdekken dat er getallen 'onder 0' bestaan. Ze leren hoe je negatieve getallen kunt noteren en positioneren op de getallenlijn. Ze maken kennis met rekenen met een half. Ze maken verbindingen tussen optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen.

les	werkboek	toetsboek	inhoud	domein	lesdoel
week 1					
1	X		doel 1	Optellen en aftrekken	Optelsommen t/m 100 uitrekenen met de variastrategie: rijgen met te veel: • beheersen (les 1); • begrijpen (les 2).
2	X				
3	X		doel 2	Optellen en aftrekken	Aftreksommen t/m 100 uitrekenen met de variastrategie: rijgen met te veel: • beheersen (les 3); • begrijpen (les 4).
4	X				
5	X		test-je	Optellen en aftrekken	Testje over de doelen van de week.
week 2					
6	X		doel 3	Vermenigvuldigen en delen	De tafels automatiseren en de tafelsommen uitrekenen binnen 3 seconden (automatiseren 1): • nadruk op de $7 \times$ en $8 \times$ van alle tafels (les 6 en 7); • aandacht voor toepassingen (les 7).
7	X				
8	X		doel 4	Vermenigvuldigen en delen	De tafels automatiseren en de tafelsommen uitrekenen binnen 3 seconden (automatiseren 2).
9	X				
10	X		test-je	Vermenigvuldigen en delen	Testje over de doelen van de week.
week 3					
11	X		doel 5	Tijd	Een maandkalender aflezen en aan de hand van een maandkalender een datum bepalen: • een maandkalender aflezen (les 11); • een datum bepalen binnen een maand (les 12).
12	X				
13	X		doen	Metten en meetkunde	Voorspellen welke uitslagen bij welke figuren horen en de uitslagen bij figuren maken.
14	X		klaar voor de toets	Doelen vorig blok	Toets maken over de doelen van het vorig blok om te kijken of de doelen al beheerst worden.
15	X		test-je	Tijd	Testje over de doelen van de week.
week 4					
16	X		remediëren, herhalen, verrijken	Optellen en aftrekken	Herhalen, remediëren en/of verrijken met de doelen van de eerste week.
17	X		remediëren, herhalen, verrijken	Vermenigvuldigen en delen	Herhalen, remediëren en/of verrijken met de doelen van de tweede week.
18	X		remediëren, herhalen, verrijken	Tijd	Herhalen, remediëren en/of verrijken met het doel van de derde week.
19		X	toets		Toets maken over de doelen van het vorig blok.
20	X		Eureka		Aan de slag met een reken- en wiskundevraagstuk m.b.v. 21e eeuwse vaardigheden.

WEEKTAAK

ORGANISATIE

In de weektaak oefenen de kinderen met de lesdoelen van het vorige blok. Kinderen die de lesdoelen niet beheersen, kunnen niet starten met de weektaak. Maak eventueel gebruik van de instructie uit week 4 van het vorige blok of zet rekenspellen in. Zie informatie over rekenspellen in de Algemene handleiding.

De kinderen die wel hebben laten zien dat ze de doelen beheersen, kunnen zelfstandig met de weektaak aan de slag. De weektaak kan voorafgaand aan of na de blokles gemaakt worden. Laat bij combinatiegroepen de hoogste groep starten met de weektaak.

POWER (TAAK 1, 3, 6, 8, 11)

In het onderdeel Power van de weektaak werken de kinderen zelfstandig aan de doelen van het vorige blok. Deze doelen worden daarna getoetst in de bloktoets. De laatste 2 opgaven (toets- en transferopgaven) zijn het belangrijkst om te peilen of het kind klaar is voor de toets.

Om ervoor te zorgen dat alle kinderen aan alle opgaven toekomen is er tempodifferentiatie opgenomen in Power. Kinderen die wat langzamer rekenen, maken de opgaven tot de stippellijn. Niet bij elke opgave is een stippellijn opgenomen. Daar waar de som het toeliet, is dit gedaan.

taak	domein	lesdoel
1	Optellen en aftrekken	Optelsommen t/m 100 uitrekenen met de basisstrategie: rijgen.
3	Optellen en aftrekken	Aftreksommen t/m 100 uitrekenen met de basisstrategie: rijgen.
6	Vermenigvuldigen en delen	Oefenen met de strategieën: $1 \times$ meer en $1 \times$ minder.
8	Vermenigvuldigen en delen	Oefenen met de strategie: omkeren.
11	Geld	Bedragen t/m € 2 herkennen en samenstellen met munten van € 1 en 5, 10, 20 en 50 cent.

SPEED (TAAK 2, 4, 7, 9, 12)

In het onderdeel Speed van de weektaak werken de kinderen zelfstandig aan het automatiseren en memoriseren van de basisvaardigheden. Alle onderdelen zijn terug te vinden in de bouwstenen van de rekenmuur van *De wereld in getallen*, zie de Algemene handleiding.

Zet bij opgave 1 de timer op het in de les aangegeven aantal minuten. Geef aan dat ze in deze tijd zo snel (en zo goed) mogelijk moeten werken. Laat de kinderen een streep zetten onder de laatste som die ze in deze tijd hebben gemaakt. Controleer kort waar ze de streep hebben gezet. Daarna kunnen ze de resterende tijd vlot doorwerken aan de andere opgaven.

taak	drempel	bouwsteen en onderdeel
2	4: rekenen t/m 100	A optellen met tientallen B aftrekken met tientallen
4	5: tafels	A tafels 2 t/m 10, steunsommen $2 \times$, $5 \times$, $10 \times$ van alle tafels C tafels 2 t/m 10 vanuit steunsom m.b.v. strategieën: $1 \times$ meer en $1 \times$ minder
7	5: tafels	A tafels 2 t/m 10: steunsommen $2 \times$, $5 \times$, $10 \times$ van alle tafels B tafels 2 t/m 10: voorwaardelijke kennis R100 voor drempel C
9	4: rekenen t/m 100	E optellen met en zonder overschrijding F aftrekken met en zonder overschrijding
12	5: tafels	A tafels 2 t/m 10: steunsommen $2 \times$, $5 \times$, $10 \times$ B tafels 2 t/m 10 vanuit steunsom m.b.v. strategieën: $1 \times$ meer en $1 \times$ minder

START

05

- 1 Zet de kinderen zelfstandig aan het werk met de startopgave.

LET OP

In deze les staat de strategie: rijgen met te veel centraal. Rijgen met te veel is handig als je ergens een getal bij moet optellen dat dicht bij een tiental ligt. Dit is een variastrategie. Dit houdt in dat deze (op dit moment) mogelijk niet voor alle kinderen geschikt is; alleen de kinderen die de basisstrategie: rijgen goed beheersen, nemen deel aan deze les. De andere kinderen oefenen verder met rijgen. Zij maken zelfstandig opgave 2 t/m 4 rijgend en doen niet mee met de instructie.

GELEIDE INSTRUCTIE

15

- 1 Maak 2 grote sprongen van 10 heen en 1 sprong van 1 terug. *Naar welk getal ben ik gesprongen? Schrijf op je wisbordje.* (19) Hoe weet je dat? (2 sprongen van 10 heen is 20 en vanaf daar 1 sprong terug is 19.) Oefen ook met 58, 39, 89.
- 2 Bekijk samen het doel en de leerlijn.
- 3 Bekijk het filmpje. Bespreek dan hoe het doel van de les in het filmpje terugkomt.
- 4 In de kassa zit € 45. Mark koopt een boek van € 19. Hoeveel geld zit er dan in de kassa? We spelen het uit. Laat zien. Mark betaalt € 20. Hoeveel betaalt hij te veel? (€ 1) Die krijgt hij terug. Dit noem je: rijgen met te veel.
- 5 Welke sprongen maak je op de lijn? Waar zie je hoeveel euro er in de kassa zat? (stuk lijn t/m 45) Waar zie je hoeveel euro Mark eerst betaalt? (sprong van 20) En waar zie je de euro die Mark terugkrijgt? (kleine sprong terug van 1) Waar zie je hoeveel Mark nu betaald heeft? (zie de bogen: $20 - 1 = 19$) Waar zie je hoeveel geld er nu in de kassa zit? (het hele stuk lijn t/m 64)
- 6 Tekening zelf de som $36 + 29$ op dezelfde manier.
- 7 Bij welke sommen gebruik je deze strategie? (bij plussommen waarbij je een getal moet optellen dat dicht bij een tiental ligt)

DENKVRAAG

Als je 2 verschillende getallen onder de 100 bij elkaar optelt, hoe groot kan de uitkomst dan zijn? (tussen 3 en 197)

OPGAVE 1

- 1 Laat de opgave zelfstandig maken. Loop rond en observeer.

Lesdoel

Materialen

Optellen en aftrekken

Optelsommen t/m 100 uitrekenen met de variastrategie: rijgen met te veel:

- beheersen (les 1);
- begrijpen (les 2).

Rekenwoordenschat

- rijgen met te veel

- werkboek blz. 4-5
- antwoordenboek blz. 4-5
- weektaak blz. 6-7
- observatieformulier

Extra materiaal

- geleide instructie: getalkaartjes met de tientallen 10 t/m 90 en 100, 9, 19, 29, 39, 49, 59, 69, 79, 89, 99, 8, 18, 28, 38, 48, 58, 68, 78, 88, 98 (printblad, voor de leerkracht)
- speelgoedgeld: 6 briefjes van € 10 en 5 munten van € 1 (voor de leerkracht)

BLOK 8 LES 1

doel 1

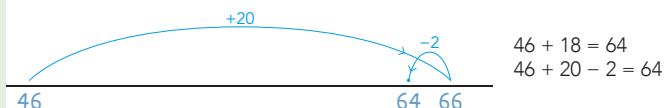
Je leert optellen tot en met 100 met de strategie: rijgen met te veel.

start Reken uit.

$87 + 7 = 94$	$48 + 5 = 53$	$58 + 8 = 66$	$73 + 9 = 82$
$74 + 8 = 82$	$56 + 7 = 63$	$45 + 9 = 54$	$37 + 7 = 44$

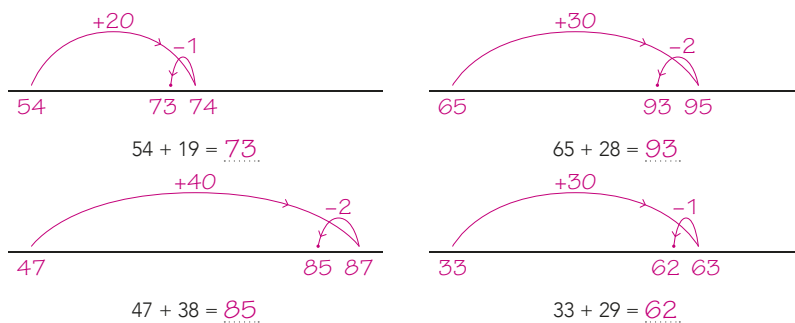

hulp

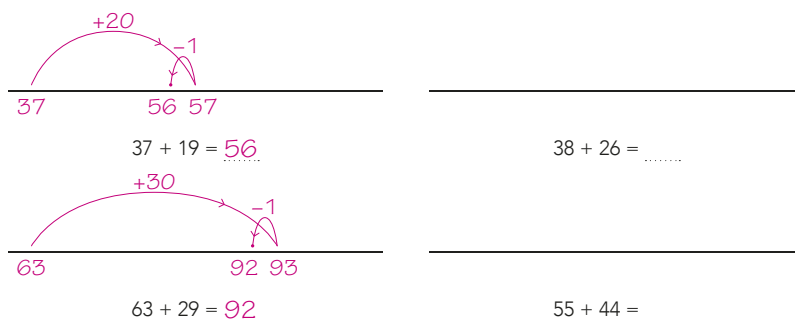
1 Reken met rijgen met te veel.

Reken uit op de getallenlijn.

2 Bij welke sommen rijg je met te veel?

Reken alleen die uit, op de getallenlijn.

hoe ging het?

☐ ☒ ☐ ☒ ☐ ☒

4

OBSERVATIE

Kan het kind rekenen met de variastrategie: rijgen met te veel bij optelsommen t/m 100?

startopgave	05
geleide instructie	15
zelfstandig werken	15
↳ verlengde instructie	
weektaak	20
reflectie	05

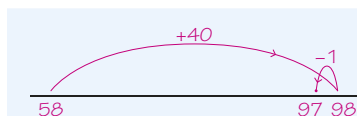
Weektaak 1

Blok 7 – doel 1: optelsommen t/m 100 uitrekenen met de basisstrategie: rijgen in maximaal 3 sprongen.

WEEK 1

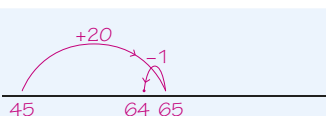
3 Welke som hoort erbij? Reken uit op de getallenlijn.

Anne heeft 58 euro.
Zij krijgt 39 euro op haar verjaardag.
Hoeveel euro heeft zij nu?

som: $58 + 39 = 97$

antwoord: 97 euro

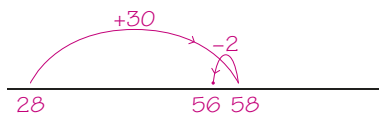
Milan heeft 45 kilometer gereden.
Hij moet er nog 19.
Hoeveel heeft hij dan gereden?

som: $45 + 19 = 64$

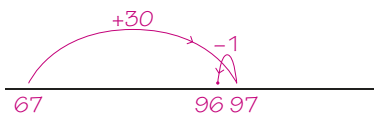
antwoord: 64 kilometer

4 Reken uit.

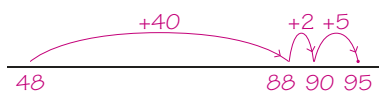
Kruis de sommen aan die je uitrekent met rijgen met te veel.

☒ $28 + 28 = 56$

☒ $67 + 29 = 96$

☐ $48 + 47 = 95$

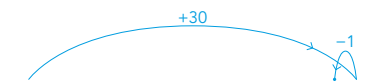

☐ $81 + 14 = 95$

5 Maak sommen bij de getallenlijnen. bijvoorbeeld:

$43 + 18 = 61$ en $\dots + \dots = \dots$

$34 + 29 = 63$ en $\dots + \dots = \dots$

kijk terug

ga naar taak 1 op bladzijde 6

Bedenk 2 plussommen waarbij rijgen met te veel een handige strategie is.

$18 + 19 = 37$

$52 + 39 = 91$

bijvoorbeeld:

OPGAVE 2

- 1 Zoek 2 sommen waarbij je kunt rijgen met te veel. Geef kort de tijd. Hoe kun je deze sommen vinden? (Kijken of het getal dat erbij opgeteld moet worden, dicht bij een tiental ligt.) $37 + 19$. Hoeveel komt erbij? (19) Ligt 19 dicht bij een tiental? (ja) Dan rijg je met te veel. $38 + 26$? (26 ligt niet dicht bij een tiental, dus nee)
- 2 Maak de opgave af. Soms zijn er ook andere getallen waarbij je kunt rijgen met te veel. Als je het handig vindt, mag je dan ook rekenen met rijgen met te veel.
- 3 Na opgave 2 geeft het kind zelf aan of het behoefte heeft aan verlengde instructie of zelfstandig verder kan werken.
- 4 Een kind dat op een observatiepunt uitvalt, komt in aanmerking voor verlengde instructie.

ZELFSTANDIG WERKEN

- 1 Benoem wie verlengde instructie volgt.
- 2 Stimuleer zo ver mogelijk door te werken. LET OP: kinderen die rekenen met de basisstrategie, maken alleen opgave 2 t/m 4, rijgend.
- 3 Als de kinderen klaar zijn, gaan ze naar de weektaak.

VERLENGDE INSTRUCTIE

Ga na waarom het kind verlengde instructie nodig heeft. Pas de instructie hierop aan. Deze verlengde instructie is voor kinderen die de basisstrategie: rijgen beheersen. Kinderen bij wie het rijgen nog niet vlot gaat, oefenen eerst verder met rijgen. Zie hiervoor de suggesties in blok 8 doel 1.

- 1 Maak een 'kassa' in het midden van de tafel met daarin € 33. 1 kind speelt caissière en een ander gaat wat kopen. Koop iets in de winkel voor € 19. Hoeveel geld zit er dan in de kassa? Welke som? ($33 + 19$) Je hebt alleen maar briefjes van € 10. Hoeveel briefjes geef je? (2) Je hebt € 20 betaald, moet je nog wat bijbetalen? (Nee, je hebt te veel betaald, je krijgt € 1 terug.) Welke sprongen maak je op de getallenlijn? Laat zien. (vanaf 33 een sprong van 20, en dan een kleine sprong van 1 terug) Waarom spring je terug? (Dat is de € 1 die je te veel betaald hebt.) Herhaal dit met € 45 + € 28 en met € 63 + € 19.
- 2 Is het probleem verholpen? Zo nee, plan dan extra (korte) rekenmomenten in.

REFLECTIE

- 1 Maak tweetallen. Maak de sommen die de ander bij de Kijk terug bedacht heeft.
- 2 Bespreek enkele sommen klassikaal na.

START

05

- 1 Laat de kinderen starten met de weektaak Speed, taak 2, blz. 8.
- 2 Zet bij opgave 1 de timer op 2 minuten, zie verder het blokmenu voor instructies.
- 3 Zet de kinderen dan aan het werk met de startopgave.

LET OP

In deze les staat de strategie: rijgen met te veel centraal. Dit is een variastrategie. Dit houdt in dat deze strategie (op dit moment) mogelijk niet voor alle kinderen geschikt is; alleen de kinderen die de basisstrategie: rijgen goed beheersen, nemen deel aan deze les.

De andere kinderen oefenen verder met rijgen. Zij maken zelfstandig opgave 2 en 3 rijgend en doen niet mee met de instructie.

GELEIDE INSTRUCTIE

10

- 1 Lees het doel, verwijst terug naar de vorige les en bekijk eventueel het filmpje nog een keer.
- 2 Bedenk een verhaal met geld bij de som $56 + 28$. Bijv. er zit € 56 in de kassa. Er komt € 28 bij. Hoeveel euro zit er nu in de kassa? Kies 1 verhaal en schrijf dat op het bord. In de vorige les hebben jullie dit soort sommen uitgerekend. Reken deze uit op je wisbordje.
- 3 Bespreek na. Waar zie ik hoeveel euro er eerst betaald wordt? (de grote sprong van 30) Waar zie ik de euro's die je terugkrijgt? (de kleine sprong van 2) Waar zie ik hoeveel er nu betaald is? (zie de bogen $30 - 2 = 28$) Waar zie ik hoeveel geld er nu in de kassa zit? (het hele stuk lijn t/m 56)

DENKVRAAG

Kun je de strategie: rijgen met te veel ook bij sommen tot 1000 gebruiken? Zo ja, geef een voorbeeldsom. (Ja, dat kan. Bijv. $134 + 198$.)

OPGAVE 1

- 1 Wat is de rekenvraag? (Hoeveel euro zit er in de kassa?) Welke som zit er in het verhaal? ($56 + 28$) Karin betaalt € 30. Houd 3 briefjes van € 10 omhoog. Hoeveel betaalt ze te veel? (€ 2) Die krijgt ze terug.
 - 2 Welke sprongen maak je op de getallenlijn? Teken op de lijn. Waar op de lijn zie ik hoeveel geld er in de kassa zat? (het stuk lijn t/m 56) Waar zie ik hoeveel euro Karin heeft betaald? (sprong van 30) En waar het geld dat Karin terugkrijgt? (sprong van 2) Waar zie ik hoeveel Karin nu betaald heeft? (zie de bogen $30 - 2 = 28$) Waar zie ik hoeveel geld er nu in de kassa zit? (het hele stuk lijn t/m 84)
 - 3 Bedenk 2 plussommen waarbij je rijgt met te veel. Leg uit waarom het bij deze som handig is om te rijgen met te veel.
- Maak tweetallen. In de kassa zit nu € 25. Ahmed koopt een voetbal van € 29. Hoeveel geld zit er dan in de kassa? Speel dit samen uit en laat de sprongen zien op je wisbordje.

Lesdoel

Materialen

Optellen en aftrekken

Optelsommen t/m 100 uitrekenen met de variastrategie: rijgen met te veel:

- beheersen (les 1);
- begrijpen (les 2).

- werkboek blz. 6-7
- antwoordenboek blz. 6-7
- weektaak blz. 8-9
- observatieformulier

Extra materiaal

- instructie: speelgoedgeld: 8 briefjes van € 10 en 6 munten van € 1 (voor de leerkracht), 5 briefjes van € 10 en 5 munten van € 1 (per tweetal)
- verlengde instructie: 6 briefjes van € 10 en 8 munten van € 1 (per kind)

BLOK 8 LES 2

- Je leert optellen tot en met 100 met de strategie: rijgen met te veel.
- Je begrijpt de strategie: rijgen met te veel.

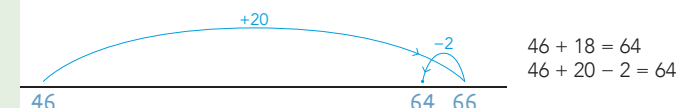
doel 1

start Reken uit.

$34 + 7 = 41$	$27 + 7 = 34$	$79 + 3 = 82$	$45 + 7 = 52$
$58 + 8 = 66$	$56 + 6 = 62$	$65 + 8 = 73$	$38 + 8 = 46$
$43 + 8 = 51$	$19 + 8 = 27$	$73 + 9 = 82$	$29 + 9 = 38$

hulp

1 Reken uit.

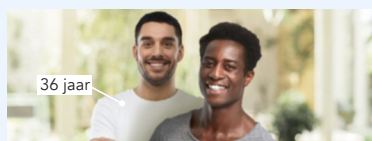
Hoeveel euro zit er straks in de kassa?

som: $56 + 28 = 84$

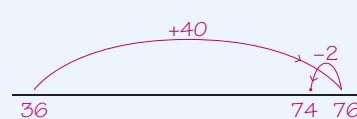
antwoord: 84 euro

2 Welke som hoort erbij? Reken uit op de getallenlijn.

Joep is 36 jaar. Bram is 2 jaar ouder. Hoe oud zijn ze samen?

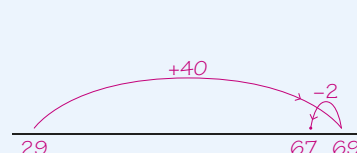

som: $36 + 38 = 74$

antwoord: 74 jaar

Vandaag fietst Esther 38 kilometer. Dat is 9 kilometer meer dan gisteren. Hoeveel kilometer heeft ze in totaal gefietst?

som: $29 + 38 = 67$

antwoord: 67 km

hoe ging het?

OBSERVATIE

- Begrijpt het kind de variastrategie: rijgen met te veel bij optelsommen t/m 100?
- Kan het kind rekenen met de variastrategie: rijgen met te veel bij optelsommen t/m 100?

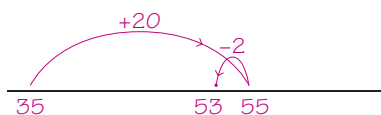
startopgave	05
geleide instructie	10
zelfstandig werken	15
↳ verlengde instructie	
weektaak	20
reflectie	05

Weektaak 2

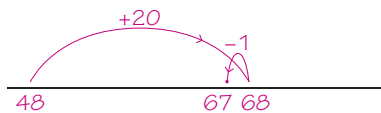
- Drempel 4, rekenen t/m 100, bouwsteen A: optellen met tientallen en B: aftrekken met tientallen.
- Doel: vlot optellen en aftrekken t/m 100.

WEEK 1

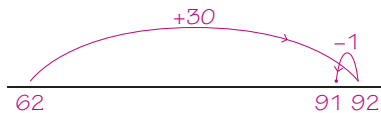
3 ★ Reken uit op de getallenlijn.

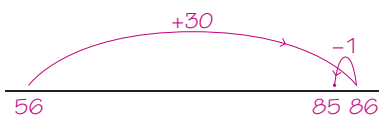
$$35 + 18 = 53$$

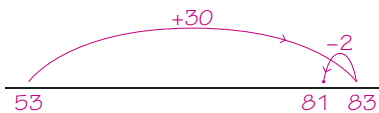
$$48 + 19 = 67$$

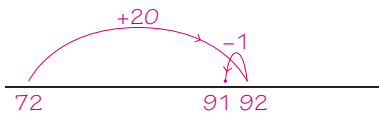
$$62 + 29 = 91$$

$$56 + 29 = 85$$

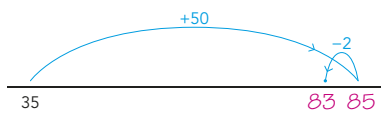
$$53 + 28 = 81$$

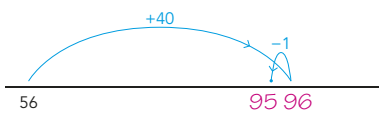
$$72 + 19 = 91$$

4 ★ Welke som?

Schrijf ook het antwoord op.

$$\text{som: } 35 + 48 = 83$$

$$\text{som: } 56 + 39 = 95$$

5 » Reken met rijgen met te veel.

$$34 + 18 + 18 = 34 + 20 + 20 - 4 = 70$$

$$45 + 29 + 38 = 45 + 30 + 40 - 3 = 112$$

$$56 + 18 + 19 = 56 + 20 + 20 - 3 = 93$$

$$24 + 39 + 29 = 24 + 40 + 30 - 2 = 92$$

kijk terug

ga naar taak 2 op bladzijde 8

Bij 45 + 38 maak je een sprong van 40 en dan 2 eraf.

waar | niet waar

4 Bespreek na zoals hierboven.

OPGAVE 2

- Welke sommen horen bij de verhalen? Geef denktijd. Bespreek per verhaal om welke som het gaat en maak op de getallenlijn.
- Na opgave 2 geeft het kind zelf aan of het behoefte heeft aan verlengde instructie of zelfstandig verder kan werken.
- Een kind dat op een observatiepunt uitvalt, komt in aanmerking voor verlengde instructie.

ZELFSTANDIG WERKEN

15

- Benoem wie verlengde instructie volgt.
- Stimuleer zo ver mogelijk door te werken. LET OP: kinderen die rekenen met de basisstrategie maken alleen opgave 2 en 3, rijgend.
- Als de kinderen klaar zijn, gaan ze naar de weektaak.

VERLENGDE INSTRUCTIE

10

Ga na waarom het kind de verlengde instructie nodig heeft. Pas de instructie hierop aan. Deze verlengde instructie is voor kinderen die de basisstrategie: rijgen beheersen. Kinderen bij wie het rijgen nog niet vlot gaat, oefenen eerst verder met rijgen.

- Maak een 'kassa' in het midden van de tafel met daarin € 28. 1 kind speelt caissière en een ander gaat wat kopen. Je koopt iets in de winkel voor € 18. Welke som? ($28 + 18$) Je hebt alleen maar briefjes van € 10. Hoeveel briefjes geef je om te betalen? (2) Heb je nu te veel of te weinig betaald? Hoeveel te veel? (€ 2) Dit krijg je terug. Teken deze sprongen maar op je wisbordje. (vanaf 28 een sprong van 20 en dan een kleine sprong van 2 terug) Waar zie je hoeveel euro je hebt betaald? (sprong van 20) Waar zie je het geld dat je terugkrijgt? (kleine sprong terug van 2) Waar zie je hoeveel je betaald hebt? (zie de bogen $20 - 2 = 18$)
- Oefen zo ook $37 + 19$ en $42 + 18$. Laat de sommen eerst met geld uitspelen en laat daarna de sprongen op het wisbordje maken en verwoorden. Probeer dat bij som $42 + 18$ zonder dat je de vragen stelt.
- Welke plussom kun je zo nog meer maken?
- Is het probleem verholpen? Zo nee, plan dan extra (korte) rekenmomenten in.

REFLECTIE

05

- Bespreek de stelling uit de Kijk terug. Maak de som klassikaal.

START

05

- 1 Zet de kinderen zelfstandig aan het werk met de startopgave.

LET OP

In deze les staat de strategie: rijgen met te veel centraal. Dit is een variastrategie. Dit houdt in dat deze strategie (op dit moment) mogelijk niet voor alle kinderen geschikt is; alleen de kinderen die de basisstrategie: rijgen goed beheersen, nemen deel aan deze les.

De andere kinderen oefenen verder met rijgen. Zij maken zelfstandig opgave 2 en verder, rijgend, en doen niet mee met de instructie.

GELEIDE INSTRUCTIE

15

- Geef ieder kind een kaartje. 1 kind laat zijn getal zien aan de klas. *Als jouw getal hierbij past, mag je erbij gaan staan. Leg uit waarom het erbij past.* Vorm zo telkens groepen van 3 getallen, bijv. 78, 79, 80.
- Bekijk samen het doel en de leerlijn.
- Bekijk het filmpje. Bespreek dan hoe het doel van de les in het filmpje terugkomt.
- Ik heb € 53. Ik koop een shirt van € 19. Hoeveel geld hou ik over? We spelen het uit: ik betaal met € 20. Moet ik bijbetalen of krijg ik terug? (terug) Hoeveel? (€ 1) Ik heb eerst te veel betaald. Wat te veel betaald is, krijg ik terug. Je noemt dit: rijgen met te veel.*
- Welke sprongen maak je op de getallenlijn? Teken de lijn. Waar zie ik hoeveel euro ik had? (stuk lijn t/m 53) Waar zie ik hoeveel euro ik geef? (grote sprong van -20) Waar zie ik de euro die ik terugkrijg? (kleine sprong van +1) Waar zie ik hoeveel ik nu betaald heb? (grote boog van 20 erbij en kleine boog van 1 eraf, is 19) Waar zie ik hoeveel geld ik over heb? (hele stuk lijn t/m 24)
- Teken zo ook de som $86 - 29$ op je wisbordje.
- Bij welke sommen gebruik je deze strategie? (Als je een getal moet aftrekken dat dicht bij een tiental ligt. Eerst de tientallen eraf, het teveel dat je eraf hebt gehaald, doe je er weer bij.)

DENKVRAAG

Zet op het bord: $\#5 - \&9 = 3\#$.
Welke cijfers zijn # en &? (# is 6, want $15 - 9 = 6$, dus het eerste getal is 65. Het antwoord is 36, dus moet het tweede getal 29 zijn, & is dus 2.)

OPGAVE 1

- 1 Laat de opgave zelfstandig maken. Loop rond en observeer.

Lesdoel

Materialen

Optellen en aftrekken

Aftreksommen t/m 100 uitrekenen met de variastrategie: rijgen met te veel:

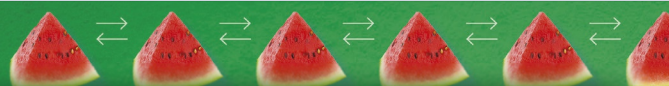
- beheersen (les 3);
- begrijpen (les 4).

- werkboek blz. 8-9
- antwoordenboek blz. 8-9
- weektaak blz. 10-11
- observatieformulier

Extra materiaal

- geleide instructie: getalkaartjes met de tientallen 10 t/m 90 en 100, 9, 19, 29, 39, 49, 59, 69, 79, 89, 99, 8, 18, 28, 38, 48, 58, 68, 78, 88, 98 (printblad)
- speelgoedgeld: 7 briefjes van € 10 en 3 munten van € 1 (voor de leerkracht), 5 briefjes van € 10 en 6 munten van € 1 (per kind)

BLOK 8
LES 3

doel 2

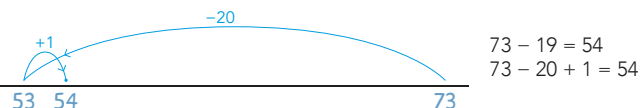
Je leert aftrekken tot en met 100 met de strategie: rijgen met te veel.

start Reken uit.

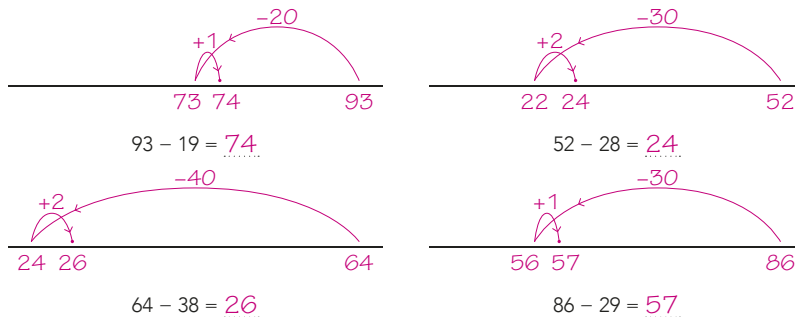
$57 - 30 = 27$	$88 - 40 = 48$	$62 - 30 = 32$	$86 - 40 = 46$
$99 - 20 = 79$	$33 - 20 = 13$	$56 - 20 = 36$	$61 - 30 = 31$

hulp

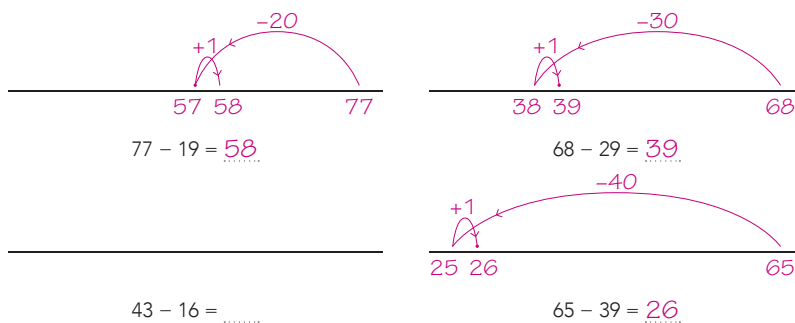

1 Reken met rijgen met te veel. Reken uit op de getallenlijn.

2 Bij welke sommen reken je met rijgen met te veel?

Reken alleen die sommen uit, op de getallenlijn.

hoe ging het?

☐ ☒ ☐ ☒ ☐ ☒

OBSERVATIE

Kan het kind rekenen met de variastrategie: rijgen met te veel bij aftreksommen t/m 100?

startopgave	⌚ 05
geleide instructie	⌚ 15
zelfstandig werken ↳ verlengde instructie	⌚ 15
weektaak	⌚ 20
reflectie	⌚ 05

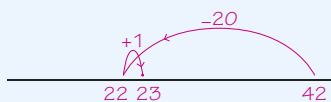
Weektaak 3

Blok 7 – doel 2: aftreksommen t/m 100 uitrekenen met de basisstrategie: rijgen in maximaal 3 sprongen.

WEEK 1

3 Welke som hoort erbij? Reken uit op de getallenlijn.

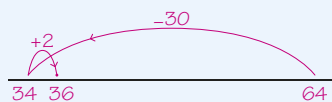
Boris heeft 42 euro.
Hij koopt een fietsbel van 19 euro.
Hoeveel euro heeft hij nog over?

som: $42 - 19 = 23$

antwoord: 23 euro

Juf Ilse heeft 64 schriften.
Alle 28 kinderen krijgen een schrift.
Hoeveel schriften houdt juf Ilse over?

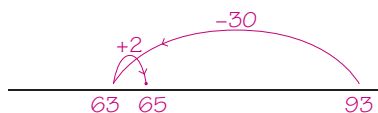

som: $64 - 28 = 36$

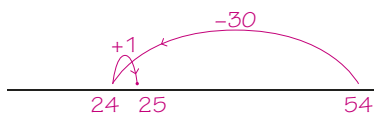
antwoord: 36 schriften

4 Reken uit.

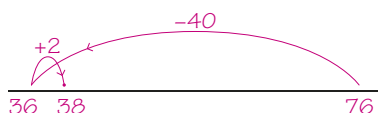
Kruis de sommen aan die je uitrekent met rijgen met te veel.

☒ $93 - 28 = 65$

☒ $54 - 29 = 25$

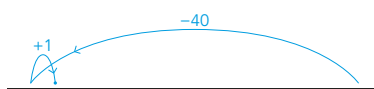
☒ $76 - 38 = 38$

☐ $88 - 47 = 41$

5 Maak sommen bij de getallenlijnen. bijvoorbeeld:

$72 - 28 = 44$ en $44 - 28 = 16$

$56 - 39 = 17$ en $17 - 39 = -22$

kijk terug

ga naar taak 3 op bladzijde 10

Bij $83 - 38$ maak je een sprong van 40 terug en dan 2 erbij. waar | niet waar

OPGAVE 2

- 1 Zoek 2 sommen waarbij je kunt rijgen met te veel. Geef 30 seconden. Hoe kun je deze sommen vinden? (naar het getal kijken dat eraf gehaald moet worden) $77 - 19$. Hoeveel moet eraf? (19) Ligt 19 dicht bij een tiental? (ja) Ja, dan rijg je met te veel. En bij $43 - 16$? (16 eraf, dus niet rijgen met te veel)
- 2 Laat de opgave zelfstandig afmaken. Soms zijn er ook andere getallen waarbij je kunt rijgen met te veel. Als je het handig vindt, mag je dat doen.
- 3 Na opgave 2 geeft het kind zelf aan of het behoefte heeft aan verlengde instructie of zelfstandig verder kan werken.
- 4 Een kind dat op een observatiepunt uitvalt, komt in aanmerking voor verlengde instructie.

ZELFSTANDIG WERKEN

⌚ 15

- 1 Benoem wie verlengde instructie volgt.
- 2 Stimuleer zo ver mogelijk door te werken. LET OP: kinderen die rekenen met de basisstrategie, maken de opgaven rijgend.
- 3 Als de kinderen klaar zijn, gaan ze naar de weektaak.

VERLENGDE INSTRUCTIE

⌚ 10

Ga na waarom het kind verlengde instructie nodig heeft. Pas de instructie hierop aan. Deze verlengde instructie is alleen voor kinderen die de basisstrategie: rijgen beheersen. Kinderen bij wie het rijgen nog niet vlot gaat, oefenen eerst verder met rijgen.

- 1 Geef elk kind 5 briefjes van € 10 en 6 munten van € 1. Schrijf op: $56 - 19$ en vertel: Ina heeft € 56 en koopt een boek voor € 19. Hoeveel geld houdt ze over? Speel maar uit. Hoeveel geld pak je? (€ 56) Hoeveel moet je betalen? (€ 19) Hoe betaal je handig? (2 briefjes) Je hebt € 20 betaald. Moet je bijbetalen of krijg je terug? (Je krijgt terug, je hebt te veel betaald.) Hoeveel krijg je terug? (€ 1. Als je er nog € 1 bij zou betalen, betaal je € 21.) Laat maar zien welke sprongen je maakt. (vanaf 56 sprong van 20 terug en kleine sprong van 1 naar rechts) Waarom spring je naar rechts? (Dat is de € 1 die je terugkrijgt.) Doe zo ook $54 - 28$ en $53 - 38$.
- 2 Is het probleem verholpen? Zo nee, plan dan extra (korte) rekenmomenten in.

REFLECTIE

⌚ 05

- 1 Bespreek de stelling uit de Kijk terug. Maak de som klassikaal.

EXTRA

In deze les staat de strategie: rijgen met te veel centraal. Dit is een variastrategie. Dit houdt in dat deze strategie (op dit moment) mogelijk niet voor alle kinderen geschikt is; alleen de kinderen die de basisstrategie: rijgen goed beheersen, nemen deel aan deze les.

De andere kinderen oefenen verder met rijgen. Zij maken zelfstandig opgave 2 en 3, rijgend, en doen niet mee met de instructie.

START

05

- 1 Laat de kinderen starten met de weektaak Speed, taak 4, blz. 12.
- 2 Zet bij opgave 1 de timer op 2 minuten, zie verder het blokmenu voor instructies.
- 3 Zet de kinderen dan aan het werk met de startopgave.

GELEIDE INSTRUCTIE

10

- 1 Lees het doel, verwijst terug naar de vorige les en bekijk eventueel het filmpje nog een keer.
- 2 Bedenk een verhaal met geld bij $53 - 19$. Kies 1 verhaal en schrijf dat op het bord. In de vorige les hebben jullie dit soort sommen uitgerekend. Reken deze uit op je wisbordje.
- 3 Welke sprongen? Teken op het bord. Waar zie je hoeveel geld je had? (het stuk lijn t/m 53) Waar zie je hoeveel euro er betaald is? (grote sprong van 20) Waar zie je het geld dat je terugkrijgt? (de kleine sprong van 1) Waar zie je hoeveel er nu betaald is? (zie de bogen $20 - 1 = 19$) Waar zie je hoeveel geld er nu nog over is? (het hele stuk lijn t/m 19)
- 4 Bedenk nog 2 aftreksommen waarbij je rijgt met te veel. Waarom zijn deze sommen handig om zo op te lossen? (Omdat het getal dat eraf gaat, dicht bij een tiental ligt.)

DENKVRAAG

Laat zien dat als je $56 - 38$ weet, je $156 - 38$ ook weet. ($56 - 40 = 16 + 2 = 18$; 156 is een honderdtal meer, dus het antwoord is ook een honderdtal meer, dus 118.)

OPGAVE 1

- 1 Wat is de rekenvraag? (hoeveel euro er overblijft) Welke som zit er in het verhaal? ($52 - 28$) We spelen het uit. Nina betaalt € 30. Laat dit zien. Hoeveel betaalt ze te veel? (€ 2) Die krijgt ze terug. Hoeveel houdt ze over? (€ 24)
- 2 Welke sprongen? Teken. Waar zie je hoeveel geld Nina had? (het stuk lijn t/m 52) Waar zie je hoeveel euro Nina heeft betaald? (grote sprong van 30) En waar zie je het geld dat Nina terugkrijgt? (de kleine sprong van 2) Waar zie je hoeveel ze nu betaald heeft? (zie de bogen $30 - 2 = 28$) Waar zie je hoeveel geld er nu in de portemonnee zit? (het hele stuk lijn t/m 24)

Lesdoel

Materialen

Optellen en aftrekken

Aftreksommen t/m 100 uitrekenen met de variastrategie: rijgen met te veel:

- beheersen (les 3);
- begrijpen (les 4).

- werkboek blz. 10-11
- antwoordenboek blz. 10-11
- weektaak blz. 12-13
- observatieformulier

Extra materiaal

- instructie: speelgoedgeld: 5 briefjes van € 10 en 2 munten van € 1 (voor de leerkracht)
- verlengde instructie: speelgoedgeld, 8 briefjes van € 10 en 6 munten van € 1 (per kind)

BLOK 8 LES 4

- Je leert aftrekken tot en met 100 met de strategie: rijgen met te veel.
- Je begrijpt de strategie: rijgen met te veel.

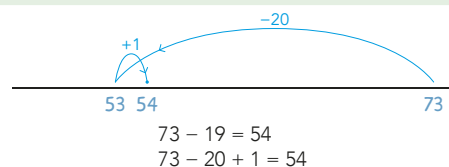
doel 2

start Reken uit.

$78 - 40 = 38$	$67 - 30 = 37$	$89 - 20 = 69$	$87 - 20 = 67$
$45 - 30 = 15$	$45 - 40 = 5$	$98 - 40 = 58$	$65 - 40 = 25$
$54 - 20 = 34$	$76 - 20 = 56$	$76 - 30 = 46$	$56 - 30 = 26$

hulp

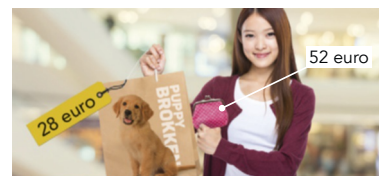

1 Welke som hoort erbij?

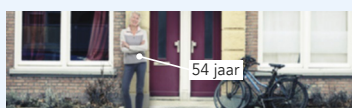
Reken uit.

som: $52 - 28 = 24$

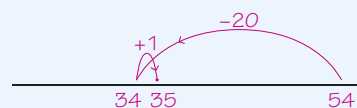
antwoord: 24 euro

2 Welke som hoort erbij? Reken uit op de getallenlijn.

Mijn buurvrouw is 54 jaar. 19 jaar geleden kwam ze naast ons wonen. Hoe oud was ze toen?

De pauze duurt 45 minuten. Er zijn al 18 minuten voorbij. Hoelang kunnen we nog buiten spelen?

hoe ging het?

□ ★ □ ★ □ ★

10

OBSERVATIE

- Begrijpt het kind de variastrategie: rijgen met te veel bij aftrekken t/m 100?
- Kan het kind rekenen met de variastrategie: rijgen met te veel bij aftrekken t/m 100?

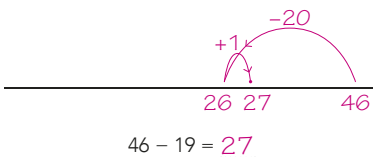
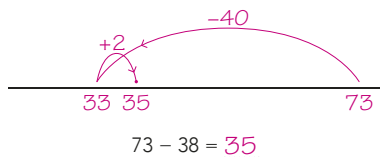
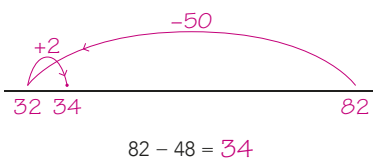
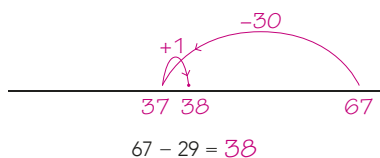
startopgave	05
geleide instructie	10
zelfstandig werken	15
↳ verlengde instructie	
weektaak	20
reflectie	05

Weektaak 4

Drempel 5, tafels, A: tafels 2 t/m 10, steunsommen $2 \times$, $5 \times$, $10 \times$ van alle tafels en C: tafels 2 t/m 10 vanuit steunsom. Doel: vlot optellen en aftrekken als ondersteuning bij de strategieën $1 \times$ meer en $1 \times$ minder bij de tafels t/m 10.

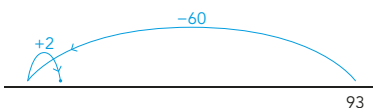
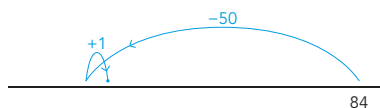
WEEK 1

3 Reken uit op de getallenlijn.

4 Welke som?

Schrijf ook het antwoord op.

5 Wat zit er onder de vlek?

$$78 - 39 = \underline{39}$$

$$98 - \underline{49} = 49$$

$$\underline{85} - 69 = 16$$

$$66 - \underline{28} = 38$$

$$87 - 48 = \underline{39}$$

$$\underline{74} - 38 = 36$$

$$\underline{46} - 38 = 8$$

$$\underline{93} - 58 = 35$$

$$53 - \underline{38} = 15$$

kijk terug

ga naar taak 4 op bladzijde 12

Bedenk 2 minsommen waarbij je moet rekenen met rijgen met te veel. bijvoorbeeld:

$$\underline{93} - 38$$

$$\underline{66} - 29$$

OPGAVE 2

- Laat opgave 2 zelfstandig maken.
- Na opgave 2 geeft het kind zelf aan of het behoefte heeft aan verlengde instructie of zelfstandig verder kan werken.
- Een kind dat op een observatiepunt uitvalt, komt in aanmerking voor verlengde instructie.

ZELFSTANDIG WERKEN

- Benoem wie verlengde instructie volgt.
- Stimuleer zo ver mogelijk door te werken. LET OP: kinderen die rekenen met de basisstrategie, maken alleen opgave 2 en 3, rijgend.
- Als de kinderen klaar zijn, gaan ze naar de weektaak.

VERLENGDE INSTRUCTIE

10

Ga na waarom het kind de verlengde instructie nodig heeft. Pas de instructie hierop aan. Deze verlengde instructie is alleen voor kinderen die de basisstrategie rijgen beheersen. Kinderen bij wie het rijgen nog niet vlot gaat, oefenen eerst verder met rijgen.

- Zet op papier: $42 - 28$ en vertel: Alex heeft € 42 en koopt een puzzel van € 28. Hoeveel geld houdt hij over? Speel maar uit. Wanneer dit moeizaam gaat: Hoeveel geld pak je? (42) Hoe betaal je handig? (3 briefjes van € 10 geven) En dan? Moet je nog bijbetalen of krijg je geld terug? (terug) Hoeveel krijg je terug? (€ 2) Hoeveel houdt Alex over? (€ 14)
- Teken deze sprongen maar op je wisbordje. (vanaf 42 een sprong van 30 terug en sprong van 2 vooruit) Waar zie ik hoeveel euro je hebt betaald? (sprong van 30) Waar zie ik het geld dat je terugkrijgt? (kleine sprong van 2) Waar zie ik hoeveel je betaald hebt? (zie de bogen (30 - 2))
- Oefen zo ook $56 - 29$ en $62 - 18$. Eerst met geld laten uitspelen en daarna de sprongen op het wisbordje laten maken. De som $62 - 18$ zelf laten uitspelen en verwoorden op de getallenlijn zonder dat je de vragen stelt. Observeer.
- Welke minsom kun je nog meer maken op deze manier?
- Is het probleem verholpen? Zo nee, plan dan extra (korte) rekenmomenten in.

REFLECTIE

05

- Maak tweetallen. Reken elkaars sommen bij de Kijk terug uit.
- Besprek een paar sommen klassikaal na.

INHOUD

Dit is een herhalingsles waarin het kind kijkt in hoeverre de doelen worden beheerst. De kinderen werken zelfstandig en tonen zo per doel wat ze zonder begeleiding kunnen.

Op de linkerbladzijde worden opgaven bij doel 1 aangeboden, op de rechterbladzijde opgaven bij doel 2. Kinderen die een opgave niet begrijpen, slaan deze over en werken zelfstandig verder.

De laatste opgave op iedere bladzijde is meestal een transferopgave. Hiermee laten de kinderen zien of ze het doel ook beheersen in een andere werkvorm of context.

VERVOLG

Aan de hand van het observatieformulier en de resultaten in les 5 bepaal je wat de kinderen in les 16 gaan doen: remediëren, herhalen of verrijken (rekenplein).

Lesdoelen

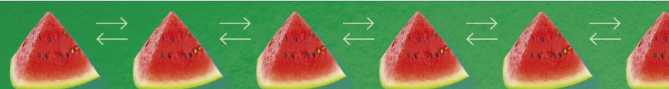
Optellen en aftrekken

- Doel 1: optelsommen t/m 100 uitrekenen met de variastrategie: rijgen met te veel.
- Doel 2: aftreksommen t/m 100 uitrekenen met de variastrategie: rijgen met te veel.

- werkboek blz. 12-13
- antwoordenboek blz. 12-13
- observatieformulier

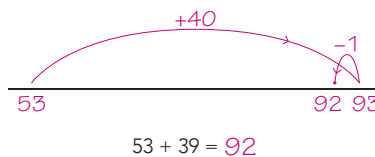
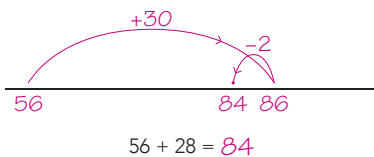
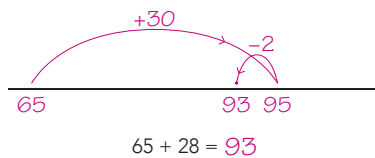
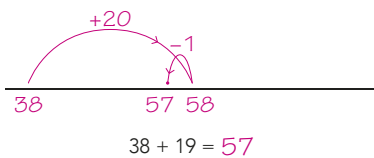
Materialen

BLOK 8 LES 5

doel 1 TEST-JE

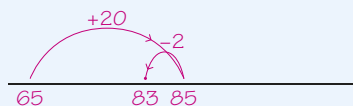
1 Reken uit op de getallenlijn.

2 Welke som hoort erbij? Reken uit op de getallenlijn.

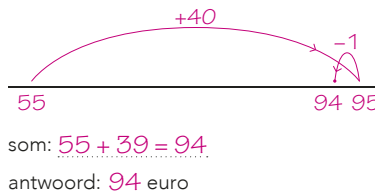
Kim koopt 65 gram drop.
Eva koopt 18 gram meer.
Hoeveel gram drop koopt Eva?

som: $65 + 18 = 83$
antwoord: 83 gram

3 Welke som hoort erbij? Hoeveel moeten ze betalen?

PRIJSLIJST	
per week	
gezin	55 euro
gezin + huisdier	65 euro
tent	28 euro
caravan	39 euro

kun je het nu?

12

OBSERVATIE

Maak het observatieformulier compleet. Richt je vooral op de kinderen die in de afgelopen week zijn opgevallen, of van wie je nog onvoldoende informatie hebt.

zelfstandig werken

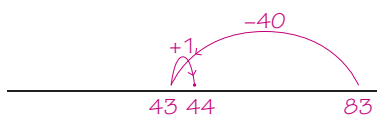
50

reflectie

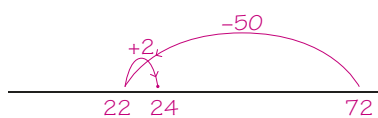
10

WEEK 1**doel 2 TEST-JE****1** ○ Reken uit op de getallenlijn.

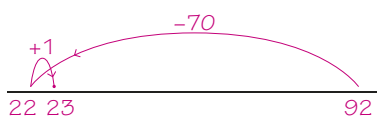
$$48 - 19 = 29$$

$$83 - 39 = 44$$

$$72 - 48 = 24$$

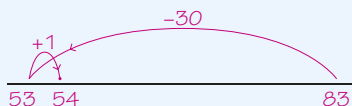
$$92 - 69 = 23$$

2 ○ Welke som hoort erbij? Reken uit op de getallenlijn.

Bij Kopi kost een printer 83 euro.
Bij Jopi kost hij 29 euro minder.
Hoeveel kost de printer bij Jopi?

som: $83 - 29 = 54$

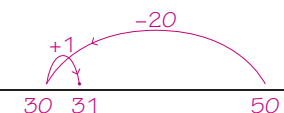
antwoord: 54 euro

3 ○ Welke som hoort erbij? Hoeveel geld blijft er over?**PRIJSLIJST**

oorbellen	19 euro	ketting	28 euro
armband	18 euro	ring	29 euro

Ik heb 50 euro.
Ik koop oorbellen.

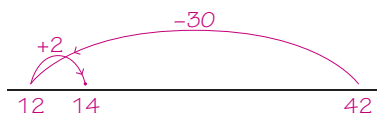

som: $50 - 19 = 31$

antwoord: 31 euro

Ik heb 42 euro. Ik koop een
ketting voor mijn moeder.

som: $42 - 28 = 14$

antwoord: 14 euro

kun je het nu?

13

ZELFSTANDIG WERKEN

50

- 1 Vandaag kijken we of je al kunt wat je deze week hebt geleerd. Lees de doelen voor.
- 2 De kinderen die het rijgen beheersen, rekenen de opgaven uit met de variastrategie: rijgen met te veel. De andere kinderen rekenen de opgaven uit met de basisstrategie: rijgen.
- 3 Maak alle opgaven zelfstandig. Snap je een opgave niet, begin dan aan de volgende. Alle opgaven heb je al een keer geoefend, alleen de laatste opgave is een klein beetje anders.
- 4 Heb je aan het eind nog tijd over, kijk dan of je de sommen die je hebt overgeslagen nu wel weet.
- 5 Je mag 25 minuten aan een bladzijde werken. Daarna begin je aan de volgende bladzijde. Als je eerder klaar bent, mag je meteen door.
- 6 Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is.
- 7 Zet de timer.

REFLECTIE

10

- 1 Kijk de opgaven zelf of klassikaal na. Als je een opgave helemaal goed hebt gemaakt, mag je het bolletje voor de opgave kleuren.
- 2 Doe de mondelinge reflectie met de kinderen die met de variastrategie hebben gewerkt. Wijs naar de opgaven op de linkerbladzijde (doel 1). Kun je rijgen met te veel bij optelsommen t/m 100? Laat de kinderen door de smileys te kleuren aangeven of het goed, nog niet zo goed of niet goed gaat.
- 3 Doe hetzelfde met de rechterbladzijde (doel 2). Kun je rijgen met te veel bij aftreksommen t/m 100?

EXTRA

In dit blok is het doel: automatiseren (antwoorden binnen 3 seconden door vlot een strategie toe te passen) van de tafelsommen. Veel tafelsommen zullen de kinderen meteen weten. Het is nog prima om bij sommen die ze niet weten, rustig na te denken en vlot een strategie toe te passen vanuit een steunsom.

Er zijn maar 4 lastige tafelsommen: 7×7 , 8×7 , 7×8 en 8×8 . Hierbij kun je geen steunsom inzetten. Spreek samen af hoe deze 4 sommen extra geoefend kunnen worden.

START

05

- 1 Zet de kinderen zelfstandig aan het werk met de startopgave.

GELEIDE INSTRUCTIE

15

- 1 Maak tweetallen. Je krijgt een set tafelkaartjes van 1 tafel. Schud en leg ze met de antwoorden naar beneden op een stapel. Pak om de beurt een kaartje. Geef vlot antwoord. Is het goed, dan mag je het kaartje houden. Is het fout, dan gaat het onder op de stapel.
- 2 Let op: in elke tafel zijn 2 'moeilijke' kaartjes. Welke? (van $7 \times$ en $8 \times$) In het vorige blok heb je geleerd dat omkeren vaak helpt. Als dat niet helpt, reken je door 1 $\times$ meer vanaf de 6 $\times$.
- 3 Bekijk samen het doel en de leerlijn.
- 4 Bekijk het filmpje. Bespreek dan hoe het doel van de les in het filmpje terugkomt.
- 5 Welke van deze sommen weet je meteen? Reken die uit met pen. Welke kun je vlot uitrekenen met een strategie? Reken die uit met potlood. Het geeft niet als er sommen overblijven. Geef kort tijd en bespreek na. Zien ze dat ze alle sommen meteen of vlot zouden moeten kunnen uitrekenen? Ga na:
 - meteen: 5×8 en $5 \times 7 \rightarrow$ steunsommen ($5 \times$, $10 \times$ en $2 \times$ van alle tafels);
 - vlot: 9×4 , 6×4 , $6 \times 9 \rightarrow 1 \times$ meer of minder;
 - moeilijk: $8 \times 9 \rightarrow$ omkeren: 9×8 .
- 6 Nu met deze sommen. Bespreek na.

DENKVRAAG

Wat zijn de moeilijkste tafelsommen? Waarom? (7×7 , 7×8 , 8×7 en 8×8 , omdat je geen steunsom kunt gebruiken)

Lesdoel

Materialen

Vermenigvuldigen en delen

- De tafels automatiseren en de tafelsommen uitrekenen binnen 3 seconden (automatiseren 1):
 - nadruk op de $7 \times$ en $8 \times$ van alle tafels (les 6 en 7);
 - aandacht voor toepassingen (les 7).

- werkboek blz. 14-15
- antwoordenboek blz. 14-15
- weektaak blz. 14-15
- observatieformulier

Extra materiaal

- 1 set tafelkaartjes (printbladen, elke tafel 2 $\times$ dubbelzijdig printen)

BLOK 8 LES 6

Je leert alle tafelsommen vlot uitrekenen en vooral $7 \times$ en $8 \times$ van alle tafels.

doel 3

start Reken uit.

$2 \times 7 = 14$	$2 \times 8 = 16$	$2 \times 6 = 12$	$2 \times 9 = 18$
$5 \times 8 = 40$	$5 \times 7 = 35$	$5 \times 9 = 45$	$5 \times 6 = 30$
$10 \times 6 = 60$	$10 \times 9 = 90$	$10 \times 8 = 80$	$10 \times 7 = 70$

omkeren 7×2 8×2	omkeren 7×3 8×3	omkeren 7×4 8×4	omkeren 7×5 8×5
omkeren 7×6 8×6	oefenen $7 \times 7 = 49$ $8 \times 7 = 56$	oefenen $7 \times 8 = 56$ $8 \times 8 = 64$	omkeren 7×9 8×9

hulp

1 Kruis aan als omkeren helpt. Reken alle sommen uit.

☒ $7 \times 2 = 14$	☒ $8 \times 3 = 24$	☒ $8 \times 9 = 72$
☒ $7 \times 4 = 28$	☒ $8 \times 6 = 48$	☒ $7 \times 6 = 42$
☐ $8 \times 8 = 64$	☒ $7 \times 3 = 21$	☒ $8 \times 4 = 32$
☒ $8 \times 5 = 40$	☐ $8 \times 7 = 56$	☐ $7 \times 8 = 56$
☒ $7 \times 9 = 63$	☐ $7 \times 7 = 49$	☒ $7 \times 5 = 35$

2 Oefen de keersommen.

hoe ging het?

☐ ☒ ☐ ☒ ☐ ☒

14

OBSERVATIE

- Weet het kind bij alle tafelsommen welke strategie het best kan worden gebruikt?
- Kan het kind deze strategie vlot toepassen?

startopgave	05
geleide instructie	15
zelfstandig werken	15
↳ verlengde instructie	
weektaak	20
reflectie	05

Weektaak 6

Blok 7 – doel 3: oefenen met de strategieën: 1 × meer en 1 × minder van alle tafelsommen.

WEEK 2

3 ★ Reken met 1 × meer.

Schrijf in de denkwolk op aan welke steunsom je denkt.

$2 \times 7 = 14$	$2 \times 4 = 8$	$2 \times 9 = 18$
$3 \times 7 = 21$	$3 \times 4 = 12$	$3 \times 9 = 27$
$5 \times 7 = 35$	$5 \times 3 = 15$	$5 \times 9 = 45$
$6 \times 7 = 42$	$6 \times 3 = 18$	$6 \times 9 = 54$

4 ★ Reken met 1 × minder.

Schrijf in de denkwolk op aan welke steunsom je denkt.

$10 \times 7 = 70$	$5 \times 7 = 35$	
$9 \times 7 = 63$	$4 \times 7 = 28$	
$10 \times 4 = 40$	$5 \times 3 = 15$	$10 \times 9 = 90$
$9 \times 4 = 36$	$4 \times 3 = 12$	$9 \times 9 = 81$
$5 \times 9 = 45$	$10 \times 5 = 50$	$5 \times 5 = 25$
$4 \times 9 = 36$	$9 \times 5 = 45$	$4 \times 5 = 20$

5 Bedenk zelf sommen. bijvoorbeeld:

$4 \times 6 = 24$	$3 \times 4 = 12$	$2 \times 9 = 18$	$6 \times 8 = 48$
$6 \times 4 = 24$	$4 \times 3 = 12$	$9 \times 2 = 18$	$8 \times 6 = 48$
$3 \times 8 = 24$	$6 \times 2 = 12$	$3 \times 6 = 18$	$2 \times 24 = 48$
$8 \times 3 = 24$	$2 \times 6 = 12$	$6 \times 3 = 18$	$4 \times 12 = 48$

kijk terug

ga naar taak 6 op bladzijde 14

2 keersommen die ik moeilijk vind:
bijvoorbeeld:

$$8 \times 6 = 48 \quad 7 \times 8 = 56$$

2 keersommen die ik makkelijk vind:
bijvoorbeeld:

$$2 \times 4 = 8 \quad 9 \times 2 = 18$$

OPGAVE 1

- 1 Kijk of het helpt om de som om te keren. Als het helpt, zet je een kruisje voor de som. Je keert de som om en rekt hem vlot uit. Als het niet helpt, reken je vanaf de 6 × de som verder uit. De kinderen maken opgave 1 zelfstandig.
- 2 Alle moeilijke sommen uit de tafels van 2, 3, 4, 5, 6 en 9 kun je omdraaien en dan zijn ze niet meer moeilijk. Er blijven maar 4 lastige sommen over: 7×7 , 7×8 , 8×7 en 8×8 . Die moet je veel oefenen.

OPGAVE 2

- 1 Maak tweetallen. Oefen keersommen met de tafelkaartjes, net als bij de geleide instructie. Laat regelmatig wisselen. Het tempo moet hoog zijn.
- 2 Na opgave 2 geeft het kind zelf aan of het behoefte heeft aan verlengde instructie of zelfstandig verder kan werken.
- 3 Een kind dat op een observatiepunt uitvalt, komt in aanmerking voor verlengde instructie.

ZELFSTANDIG WERKEN

15

- 1 Benoem wie verlengde instructie volgt.
- 2 Stimuleer zo ver mogelijk door te werken.
- 3 Als de kinderen klaar zijn, gaan ze naar de weektaak

VERLENGDE INSTRUCTIE

10

Ga na waarom het kind de verlengde instructie nodig heeft. Pas de instructie hierop aan.

- 1 Ga na of de kinderen alle steunsommen ($10 \times$, $2 \times$ en $5 \times$ van alle tafels) hebben geautomatiseerd. Zo niet, oefen dagelijks!
- 2 Controleer ook $3 \times$, $4 \times$, $6 \times$ en $9 \times$ van een aantal tafels. Aan welke steunsom denk je bij 9×6 ? 4×7 ? 3×8 ? 6×4 ? Enz. Weten de kinderen bij welke sommen ze met 1 × meer en 1 × minder moeten rekenen?
- 3 Ga na of de kinderen de benodigde vaardigheden voor het rekenen t/m 100 bezitten om 1 × meer en 1 × minder bij alle tafels vlot uit te voeren. Zo niet, werk daar dan eerst aan.
- 4 Schrijf de $7 \times$ en $8 \times$ van alle tafels op. Dit zijn moeilijke sommen. Hoe kun je deze sommen uitrekenen? (Bij tafels van 2, 3, 4, 5, 6, 9 → omkeren. De sommen die overblijven, uitrekenen met 1 × meer vanaf $6 \times$.)
- 5 Is het probleem verholpen? Zo nee, plan dan extra (korte) rekenmomenten in.

REFLECTIE

05

- 1 Maak tweetallen. Vraag de sommen die je hebt opgeschreven bij de Kijk terug aan de ander.

EXTRA

Bij de toepassingen wordt aandacht besteed aan contextopgaven waarbij de kinderen een keersom bedenken die ze ook in een verhoudingstabel zetten.

START

05

- 1 Laat de kinderen starten met de weektaak Speed, taak 7, blz. 16.
- 2 Zet bij opgave 1 de timer op 2 minuten, zie verder het blokmenu voor instructies.
- 3 Zet de kinderen dan aan het werk met de startopgave.

GELEIDE INSTRUCTIE

10

- 1 Lees het doel, verwijst terug naar de vorige les en bekijk eventueel het filmpje nog een keer.
- 2 Laat de kinderen de antwoorden op jouw vragen steeds op hun wisbordje schrijven. Wijs steeds een willekeurige leerling aan. *Kijk eens naar dit plaatje. 1 ijsje kost € 2. Hoeveel zouden 2 ijsjes kosten? Welke som? (2×2) En 3 ijsjes? Schrijf de som maar weer op. ($3 \times 2 = 6$) En 8 ijsjes? ($8 \times 2 = 16$)*
- 3 *Kijk eens naar deze tabel. Wat zouden deze 1 en deze 2 betekenen? (1 ijsje kost € 2.) Kunnen jullie deze tabel maken en kun je erin zetten dat 1 ijsje € 2 kost? Geef kort tijd. Probeer nu ook in je tabel te zetten hoeveel 2 en 3 ijsjes kosten. Bespreek na en koppel daarbij de ingevulde tabel aan de som en het verhaal. Wat betekenen de 2 en de 4 in de tabel? (wijs aan) (2 ijsjes kosten € 4.) Welke keersom hoort daarbij? ($2 \times 2 = 4$) Wat betekenen de 3 en de 6 in de tabel? (wijs aan) (3 ijsjes kosten € 6.) Welke keersom hoort daarbij? (3×2)*

DENKVRAAG

Kun je uitleggen waarom er keersommen bij een tabel horen? (Het gaat steeds om zoveel keer zoveel. 2 keer zoveel ijsjes kosten 2 keer zoveel.)

OPGAVE 1

- 1 Als je weet hoeveel iets kost, bijv. een ijsje of een broodje, en je wilt uitrekenen hoeveel een aantal daarvan kost, kun je dat mooi opschrijven in een tabel. Reken zelf uit hoeveel de broodjes kosten. Schrijf in de denkwolken aan welke keersommen je denkt.
- 2 Bespreek de ingevulde tabel na. En koppel deze weer aan het verhaal en aan de keersommen. Wat betekenen de 2 en de 8 in de tabel? (2 broodjes kosten € 8.) Welke keersom hoort daarbij? ($2 \times 4 = 8$) Wat betekenen de 8 en de 32? (8 broodjes kosten € 32.) Welke keersom hoort daarbij? (8×4) Hoe reken je 8×4 uit? (Omkeren: $8 \times 4 \rightarrow 4 \times 8$. En dan $1 \times$ minder vanuit steunsom 5×8 : $5 \times 8 = 40$, $40 - 8 = 32$.)

Lesdoel

Materialen

Vermenigvuldigen en delen

- De tafels automatiseren en de tafelsommen uitrekenen binnen 3 seconden (automatiseren 1):
- nadruk op de $7 \times$ en $8 \times$ van alle tafels (les 6 en 7);
- aandacht voor toepassingen (les 7).

- werkboek blz. 16-17
- antwoordenboek blz. 16-17
- weektaak blz. 16-17
- observatieformulier

BLOK 8 LES 7

Je leert alle tafelsommen vlot uitrekenen en vooral $7 \times$ en $8 \times$ van alle tafels.

doel 3

start Reken uit.

$10 \times 8 = 80$	$10 \times 6 = 60$	$10 \times 9 = 90$	$10 \times 7 = 70$
$5 \times 8 = 40$	$5 \times 6 = 30$	$5 \times 9 = 45$	$5 \times 7 = 35$
$9 \times 8 = 72$	$9 \times 6 = 54$	$9 \times 9 = 81$	$9 \times 7 = 63$

omkeren 7×2 8×2	omkeren 7×3 8×3	omkeren 7×4 8×4	omkeren 7×5 8×5
omkeren 7×6 8×6	oefenen $7 \times 7 = 49$ $8 \times 7 = 56$	oefenen $7 \times 8 = 56$ $8 \times 8 = 64$	omkeren 7×9 8×9

hulp

1 Hoeveel kost het?

1 broodje kost 4 euro.

2 broodjes kosten 8 euro.

8 broodjes kosten 32 euro.

4 broodjes kosten 16 euro.

10 broodjes kosten 40 euro.

broodjes	1	2	4	8	10
euro	4	8	16	32	40

2 × 4 4 × 4 8 × 4 10 × 4

2 Reken vanuit de steunsom.

1 × minder	$4 \times 8 = 32$	$3 \times 8 = 24$	$7 \times 9 = 63$	$9 \times 6 = 54$	$8 \times 6 = 48$	$6 \times 7 = 42$
1 × meer						
omkeren						

hoe ging het?

☐ ☒ ☐ ☒ ☐ ☒

16

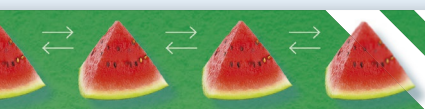
OBSERVATIE

- Weet het kind bij alle tafelsommen welke strategie het best kan worden gebruikt?
- Kan het kind deze strategie vlot toepassen?

startopgave	05
geleide instructie	10
zelfstandig werken	15
↳ verlengde instructie	
weektaak	20
reflectie	05

Weektaak 7

Drempel 5, tafels, A: tafels 2 t/m 10: steunsommen $2 \times$, $5 \times$, $10 \times$ van alle tafels. Doel: vlot optellen en aftrekken als ondersteuning bij de strategieën $1 \times$ meer en $1 \times$ minder bij de tafels t/m 10.

WEEK 2

3 ★ Hoeveel kost het?

taart	1	5	6	7	10
euro	7	35	42	49	70

5×7 6×7 7×7 10×7

4 ★ Keer om en reken uit.

$3 \times 8 = 24$	$3 \times 7 = 21$	$5 \times 7 = 35$
$8 \times 3 = 24$	$7 \times 3 = 21$	$7 \times 5 = 35$
$4 \times 8 = 32$	$9 \times 8 = 72$	$9 \times 7 = 63$
$8 \times 4 = 32$	$8 \times 9 = 72$	$7 \times 9 = 63$

5 ★ Vul in.

dozen	1	2	4	6	8
koeken	9	18	36	54	72

pakjes	1	2	3	7	8
stiften	8	16	24	56	64

Kijk terug

ga naar taak 7 op bladzijde 16

Welke keersom met $7 \times$ draai je altijd om? bijvoorbeeld:

7×5

OPGAVE 2

- 1 Maak tweetallen. Om de beurt neem je een som uit je boek en jij kijkt welke strategie erbij past. De ander rekt de som uit met die strategie. Dan omwisselen.
- 2 Bespreek enkele sommen na: Met welke strategie reken je 8×6 uit? (Eerst omkeren en dan $1 \times$ meer vanuit steunsom 5×8 .) Ja, eerst omkeren, dan krijg je 6×8 . Je weet de steunsom $5 \times 8 = 40$ en dan $1 \times$ meer is 48. Met welke strategie doe je 7×9 ? (Omkeren en $1 \times$ minder vanuit steunsom 10×7 .) Ja, je draait hem om, 9×7 , en dan vanuit $10 \times 7 = 70$, $1 \times$ minder.
- 3 Na opgave 2 geeft het kind zelf aan of het behoefte heeft aan verlengde instructie of zelfstandig verder kan werken.
- 4 Een kind dat op een observatiepunt uitvalt, komt in aanmerking voor verlengde instructie.

ZELFSTANDIG WERKEN

15

- 1 Benoem wie verlengde instructie volgt.
- 2 Stimuleer zo ver mogelijk door te werken.
- 3 Als de kinderen klaar zijn, gaan ze naar de weektaak.

VERLENGDE INSTRUCTIE

10

Ga na waarom het kind de verlengde instructie nodig heeft. Pas de instructie hierop aan.

- 1 Als het kind moeite heeft met de verhoudingstabel, maak dan samen opgave 3. Vraag bij elk hokje wat het getal betekent. Leg de relatie met het verhaal en met de keersommen, zoals bij de geleide instructie.
- 2 Als het kind moeite heeft met het uitrekenen van keersommen, oefen dan met het kiezen van een strategie bij een som. Dit kan aan de hand van opgave 3 en 4 van de vorige les en opgave 4 van deze les. Wanneer gebruiken we $1 \times$ meer? (vanuit $2 \times \rightarrow 3 \times$ en vanuit $5 \times \rightarrow 6 \times$) Wanneer $1 \times$ minder? (vanuit $10 \times \rightarrow 9 \times$ en vanuit $5 \times \rightarrow 4 \times$) Wanneer gebruiken we omkeren? Bij $7 \times$ en $8 \times$, maar dat helpt niet altijd. De sommen 7×7 , 7×8 , 8×7 en 8×8 moet je gewoon uit je hoofd leren.
- 3 Is het probleem verholpen? Zo nee, plan dan extra (korte) rekenmomenten in.

REFLECTIE

05

- 1 Inventariseer de antwoorden bij de Kijk terug.
- 2 Draai je 7×8 ook om? Waarom wel of waarom niet?

EXTRA

Automatiseren: het antwoord weten binnen 3 seconden door vlot een strategie toe te passen.

In dit blok is het automatiseren van de tafelsommen het doel. Veel tafelsommen zullen de kinderen al meteen weten, maar het is nog prima om bij de sommen die ze niet weten, rustig na te denken en vlot een strategie toe te passen vanuit een steunsom.

START

05

- 1 Zet de kinderen zelfstandig aan het werk met de startopgave.

GELEIDE INSTRUCTIE

15

- 1 Maak tweetallen. Doe om de beurt een som.
- 2 Als je beneden bent bij 10×10 , ga je weer terug omhoog. Probeer steeds sneller het antwoord op de som te zeggen.
- 3 Bekijk samen het doel en de leerlijn.
- 4 Bekijk het filmpje. Bespreek dan hoe het doel van de les in het filmpje terugkomt.
- 5 De keersommen moet je uiteindelijk echt uit je hoofd weten. Als je een som niet meer weet, kun je altijd snel rekenen met een strategie. Welke strategieën ken je voor de noodgevallen, als je een som niet meer weet? ($1 \times$ meer, $1 \times$ minder, omkeren)
- 6 Bespreek de Hulp.

DENKVRAAG

Hoeveel keersommen moet je uiteindelijk uit je hoofd weten? ($10 \times 10 = 100$ keersommen, dat kun je zien in de tabel bij opgave 1.)

OPGAVE 1

- 1 Pak een groen en een geel kleurpotlood. Een heleboel keersommen weten jullie al. Die hebben we al vaak geoefend. Kleur de sommen die je meteen weet groen. Kleur de sommen die je niet meteen weet, maar die je wel snel kunt uitrekenen met $1 \times$ meer, $1 \times$ minder of omkeren, geel. De sommen die je moeilijk vindt, kleur je dus niet. Geef voldoende tijd voor deze opgave.
- 2 Bespreek na. Wie heeft een heel rijtje groen gekleurd? Welke sommen zijn dat? (in ieder geval rij $1 \times$, rij $2 \times$, rij $5 \times$, rij $10 \times$) Wie heeft een heel rijtje geel gekleurd? (mogelijk rij $3 \times$, $4 \times$, $6 \times$, $9 \times$)
- 3 Laat de sommen die niet zijn ingekleurd, in een schriftje schrijven. Dat zal per kind verschillen. Deze sommen moeten nog veel worden geoefend, niet alleen deze les.

Lesdoel

Materialen

Vermenigvuldigen en delen

De tafels automatiseren en de tafelsommen uitrekenen binnen 3 seconden (automatiseren 2).

- werkboek blz. 18-19
- antwoordenboek blz. 18-19
- weektaak blz. 18-19
- observatieformulier

Extra materiaal

- instructie: 1 geel en 1 groen kleurenpotlood (per kind)

BLOK 8 LES 8

Je leert alle keersommen vlot uitrekenen.

doel 4

start Reken uit.

$2 \times 6 = 12$	$2 \times 5 = 10$	$2 \times 9 = 18$	$2 \times 7 = 14$
$5 \times 9 = 45$	$5 \times 7 = 35$	$5 \times 6 = 30$	$5 \times 8 = 40$
$10 \times 7 = 70$	$10 \times 4 = 40$	$10 \times 9 = 90$	$10 \times 6 = 60$

Steunsom, die ik weet.

2×6
 3×6 $\rightarrow 1 \times$ meer

Steunsom, die ik weet.

4×6
 5×6 $\rightarrow 1 \times$ minder

6×6 $\rightarrow 1 \times$ meer

7×6 omkeren

8×6 omkeren

9×6 $\rightarrow 1 \times$ minder

Steunsom, die ik weet.

10×6

hulp

1

Kleur de sommen die je uit je hoofd weet groen.

Kleur de sommen die je vlot kunt uitrekenen met een strategie geel.

1×1	1×2	1×3	1×4	1×5	1×6	1×7	1×8	1×9	1×10
2×1	2×2	2×3	2×4	2×5	2×6	2×7	2×8	2×9	2×10
3×1	3×2	3×3	3×4	3×5	3×6	3×7	3×8	3×9	3×10
4×1	4×2	4×3	4×4	4×5	4×6	4×7	4×8	4×9	4×10
5×1	5×2	5×3	5×4	5×5	5×6	5×7	5×8	5×9	5×10
6×1	6×2	6×3	6×4	6×5	6×6	6×7	6×8	6×9	6×10
7×1	7×2	7×3	7×4	7×5	7×6	7×7	7×8	7×9	7×10
8×1	8×2	8×3	8×4	8×5	8×6	8×7	8×8	8×9	8×10
9×1	9×2	9×3	9×4	9×5	9×6	9×7	9×8	9×9	9×10
10×1	10×2	10×3	10×4	10×5	10×6	10×7	10×8	10×9	10×10

2

Kies 3 keersommen die je nog niet uit je hoofd weet.

Schrijf de hulpsom of de omkering erbij. *bijvoorbeeld:*

$$3 \times 7 = 21$$

$$5 \times 8 = 40$$

$$5 \times 8 = 40$$

$$7 \times 3 = 21$$

$$6 \times 8 = 48$$

$$8 \times 5 = 40$$

hoe ging het?

☐ ☒ ☐ ☒ ☐ ☒

18

OBSERVATIE

Kan het kind alle tafelsommen vlot uitrekenen?

startopgave	05
geleide instructie	15
zelfstandig werken	15
↳ verlengde instructie	
weektaak	20
reflectie	05

Weektaak 8

Blok 7 – doel 4: oefenen met de strategie: omkeren.

WEEK 2

3 ★ Kies 3 keersommen die je nog niet uit je hoofd weet.

$$4 \times 8 = 32$$

$$2 \times 9 = 18$$

$$5 \times 7 = 35$$

$$8 \times 4 = 32$$

$$3 \times 9 = 27$$

$$6 \times 7 = 42$$

4 ★ Reken uit.

$$2 \times 3 = 6$$

$$3 \times 4 = 12$$

$$4 \times 4 = 16$$

$$5 \times 5 = 25$$

$$2 \times 9 = 18$$

$$3 \times 8 = 24$$

$$4 \times 7 = 28$$

$$5 \times 6 = 30$$

$$2 \times 6 = 12$$

$$3 \times 9 = 27$$

$$4 \times 5 = 20$$

$$5 \times 8 = 40$$

$$2 \times 8 = 16$$

$$3 \times 7 = 21$$

$$4 \times 8 = 32$$

$$5 \times 7 = 35$$

$$2 \times 7 = 14$$

$$3 \times 6 = 18$$

$$4 \times 9 = 36$$

$$5 \times 9 = 45$$

5 ★ Reken uit.

$$6 \times 3 = 18$$

$$7 \times 4 = 28$$

$$8 \times 5 = 40$$

$$9 \times 2 = 18$$

$$6 \times 5 = 30$$

$$7 \times 8 = 56$$

$$8 \times 3 = 24$$

$$9 \times 4 = 36$$

$$6 \times 6 = 36$$

$$7 \times 5 = 35$$

$$8 \times 6 = 48$$

$$9 \times 5 = 45$$

$$6 \times 9 = 54$$

$$7 \times 6 = 42$$

$$8 \times 8 = 64$$

$$9 \times 9 = 81$$

$$6 \times 7 = 42$$

$$7 \times 7 = 49$$

$$8 \times 7 = 56$$

$$9 \times 7 = 63$$

6 ★ Reken uit.

zakken	1	2	3	5	7
knikkers	6	12	18	30	42

inktvisser	1	4	6	8	10
armen	8	32	48	64	80

Kijk terug

ga naar taak 8 op bladzijde 18

Deze 3 keersommen heb ik vandaag geleerd: bijvoorbeeld:

$$7 \times 8 = 56$$

$$5 \times 6 = 30$$

$$9 \times 7 = 63$$

Deze 3 keersommen ga ik morgen oefenen:

$$7 \times 7$$

$$8 \times 8$$

$$9 \times 9$$

OPGAVE 2

- De sommen die je bij opgave 1 niet gekleurd hebt, moet je nog goed oefenen. Kies 3 sommen uit die jij nog niet goed weet. Schrijf in de denkwolk aan welke omkeersom, of aan welke steunsom je kunt denken. Reken dan de som uit.
- Na opgave 2 geeft het kind zelf aan of het behoefte heeft aan verlengde instructie of zelfstandig verder kan werken.
- Een kind dat op een observatiepunt uitvalt, komt in aanmerking voor verlengde instructie.

ZELFSTANDIG WERKEN

15

- Benoem wie verlengde instructie volgt.
- Stimuleer zo ver mogelijk door te werken.
- Als de kinderen klaar zijn, gaan ze naar de weektaak.

VERLENGDE INSTRUCTIE

10

Ga na waarom het kind verlengde instructie nodig heeft. Pas de instructie hierop aan.

- Bespreek wat ingekleurd is in de tabel van opgave 1. Zijn alle sommen $2 \times$ ingekleurd? Vraag er een paar en check of het kind ze echt weet. Doe hetzelfde met $10 \times$ en $5 \times$. Dit zijn de steunsommen en deze zouden nu geautomatiseerd moeten zijn.
- Bespreek de sommen $3 \times$. Hoe kun je die vlot uitrekenen? ($1 \times$ meer) Reken er een paar samen uit en kleur ze geel. Doe hetzelfde met $6 \times$. Ga ook na of het rekenwerk dat daarvoor nodig is (optellen t/m 100) vlot gaat. Ook dit zou moeten lukken (doel van blok 9).
- Bespreek de sommen $9 \times$ en $4 \times$. Hoe kun je die vlot uitrekenen? ($1 \times$ minder) Reken er een paar samen uit en kleur ze geel. Ga ook na of het rekenwerk dat daarvoor nodig is (aftrekken t/m 100) vlot gaat. Ook dit zou moeten lukken (doel van blok 9).
- Bespreek een paar sommen $7 \times$ en $8 \times$. Hoe kun je die vlot uitrekenen? (bijna allemaal met omkeren) Reken er een paar samen uit en kleur ze geel.
- Is het probleem verholpen? Zo nee, plan dan extra (korte) rekenmomenten in.

REFLECTIE

05

- Maak tweetallen. Jullie hebben bij de Kijk terug 3 sommen opgeschreven die je in deze les geleerd hebt. Overhoor elkaar.
- Heeft iedereen 3 sommen opgeschreven die je morgen gaat oefenen? Belangrijk, dat gaan we morgen doen. Na een paar keer ken je ze allemaal!

START

05

- 1 Laat de kinderen starten met de weektaak Speed, taak 9, blz. 20.
- 2 Zet bij opgave 1 de timer op 2 minuten, zie verder het blokmenu voor instructies.
- 3 Zet de kinderen dan aan het werk met de startopgave.

GELEIDE INSTRUCTIE

10

- 1 Lees het doel, verwijst terug naar de vorige les en bekijk eventueel het filmpje nog een keer.
- 2 De keersommen moet je uiteindelijk echt uit je hoofd weten. Als je een som niet meer weet, kun je altijd nog heel snel rekenen met een strategie. Bespreek de Hulp.

OPGAVE 1

- 1 Dit noemen we de tafel van 9. Schrijf nu eens snel de antwoorden op van de tafel van 9. Daarna mag je ze kleuren in de vakjes.
- 2 Wat valt je op? (mooi schuin rijtje)
- 3 Welke sommen wist je nog niet? Hoe kun je die vlot uitrekenen? (bijv. 7×9 met omkeren, 8×9 met omkeren)

DENKVRAAG

Leg uit hoe het komt dat de antwoorden van de tafel van 9 zo'n mooi patroon vormen? (Er komt steeds 9 bij, dat is 10 erbij en 1 terug, ofwel 1 vakje naar beneden en dan 1 vakje naar links.)

OPGAVE 2

- 1 Kijk nog eens naar de sommen die je bij opgave 1 van les 8 niet gekleurd had. Je gaat er weer 3 oefenen die jij nog niet goed weet. Je had er bij de Kijk terug van les 8 al 3 opgeschreven, die je in deze les wilde oefenen. Kies er nog 3. Schrijf in de denkwolk aan welke omkeersom of aan welke steunsom je kunt denken en reken dan de som uit.
- 2 Na opgave 2 geeft het kind zelf aan of het behoefte heeft aan verlengde instructie of zelfstandig verder kan werken.
- 3 Een kind dat op een observatiepunt uitvalt, komt in aanmerking voor verlengde instructie.

Lesdoel

Materialen

Vermenigvuldigen en delen

De tafels automatiseren en de tafelsommen uitrekenen binnen 3 seconden (automatiseren 2).

- werkboek blz. 20-21
- antwoordenboek blz. 20-21
- weektaak blz. 20-21
- observatieformulier

BLOK 8 LES 9

Je leert alle keersommen vlot uitrekenen.

start

Reken uit.

$2 \times 4 = 8$	$2 \times 7 = 14$	$2 \times 8 = 16$	$2 \times 10 = 20$
$10 \times 8 = 80$	$10 \times 5 = 50$	$10 \times 3 = 30$	$10 \times 10 = 100$
$5 \times 5 = 25$	$5 \times 3 = 15$	$5 \times 10 = 50$	$5 \times 2 = 10$

hulp

Weet ik.

$$2 \times 6$$

$$3 \times 6$$

$$4 \times 6$$

$$5 \times 6$$

$$6 \times 6$$

1 x meer

1 x minder

1 x meer

Weet ik.

$$7 \times 6$$

$$8 \times 6$$

$$9 \times 6$$

$$10 \times 6$$

omkeren

omkeren

1 x minder

1

De tafel van 9.

Reken uit en kleur de antwoorden. Wat valt je op?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

$$1 \times 9 = 9$$

$$2 \times 9 = 18$$

$$3 \times 9 = 27$$

$$4 \times 9 = 36$$

$$5 \times 9 = 45$$

$$6 \times 9 = 54$$

$$7 \times 9 = 63$$

$$8 \times 9 = 72$$

$$9 \times 9 = 81$$

$$10 \times 9 = 90$$

2

Kies 3 keersommen die je nog niet uit je hoofd weet.

Schrijf de hulpsom of de omkering erbij. bijvoorbeeld:

$$3 \times 7 = 21$$

$$5 \times 8 = 40$$

$$5 \times 8 = 40$$

$$7 \times 3 = 21$$

$$6 \times 8 = 48$$

$$8 \times 5 = 40$$

hoe ging het?

☐ ☒ ☐ ☒ ☐ ☒

20

OBSERVATIE

Kan het kind alle tafelsommen vlot uitrekenen?

startopgave	05
geleide instructie	10
zelfstandig werken ↳ verlengde instructie	15
weektaak	20
reflectie	05

Weektaak 9

Drempel 4, rekenen t/m 100,
E: optellen met en zonder
overschrijding en F: aftrekken met en
zonder overschrijding.
Doel: vlot optellen en aftrekken
t/m 100.

WEEK 2**3** ★ Kies 3 keersommen die je nog niet uit je hoofd weet.

$4 \times 8 = 32$

$2 \times 9 = 18$

$5 \times 7 = 35$

$8 \times 4 = 32$

$3 \times 9 = 27$

$6 \times 7 = 42$

4 ★ Reken uit.

Kleur de sommen die je meteen weet groen.
Kleur de sommen die je vlot uitrekent met een strategie geel.
Kleur de sommen die je nog moeilijk vindt blauw. *bijvoorbeeld:*

$3 \times 3 = 9$	$4 \times 5 = 20$	$6 \times 4 = 24$	$9 \times 5 = 45$
$5 \times 3 = 15$	$5 \times 6 = 30$	$3 \times 8 = 24$	$10 \times 4 = 40$
$5 \times 7 = 35$	$4 \times 8 = 32$	$9 \times 4 = 36$	$3 \times 9 = 27$
$4 \times 4 = 16$	$7 \times 2 = 14$	$8 \times 5 = 40$	$5 \times 9 = 45$
$10 \times 8 = 80$	$2 \times 9 = 18$	$7 \times 3 = 21$	$9 \times 9 = 81$

5 ★ Reken uit.

×	3	6	8
7	21	42	56
8	24	48	64
9	27	54	72

×	2	7	8
4	8	28	32
5	10	35	40
6	12	42	48

6 ★ Kies een tafel.

Vul de antwoorden in. *bijvoorbeeld:*

$1 \times 10 = 10$

$6 \times 10 = 60$

$2 \times 10 = 20$

$7 \times 10 = 70$

$3 \times 10 = 30$

$8 \times 10 = 80$

$4 \times 10 = 40$

$9 \times 10 = 90$

$5 \times 10 = 50$

$10 \times 10 = 100$

Kleur de antwoorden in het schema bij opgave 1.

kijk terug**ga naar taak 9 op bladzijde 20**

Deze 3 keersommen heb ik vandaag geleerd: *bijvoorbeeld:*

$7 \times 8 = 56$

$5 \times 6 = 30$

$9 \times 7 = 63$

ZELFSTANDIG WERKEN

15

- 1 Benoem wie verlengde instructie volgt.
- 2 Stimuleer zo ver mogelijk door te werken.
- 3 Als de kinderen klaar zijn, gaan ze naar de weektaak.

VERLENGDE INSTRUCTIE

10

Ga na waarom het kind de verlengde instructie nodig heeft. Pas de instructie hierop aan.

- 1 Zet alle steunsommen op een blaadje en ga na of deze geautomatiseerd zijn. Zo nee, oefen dagelijks kort.
- 2 Zet de $3 \times$ en $6 \times$ van alle tafels op een blaadje en ga na of deze vlot gaan. Zo nee, oefen dagelijks kort.
- 3 Zet de $4 \times$ en $9 \times$ van alle tafels op een blaadje en ga na of deze vlot gaan. Zo nee, oefen dagelijks kort.
- 4 Zet de $7 \times$ en $8 \times$ van alle tafels op een blaadje en ga na of deze vlot gaan. Zo nee, oefen dagelijks kort.
- 5 Is het probleem verholpen? Zo nee, plan dan extra (korte) rekenmomenten in.

REFLECTIE

05

- 1 Maak tweetallen. *Jullie hebben bij de Kijk terug 3 sommen opgeschreven die je in deze les hebt geleerd. Overhoor elkaar.*

INHOUD

Dit is een herhalingsles waarin het kind kijkt in hoeverre de doelen worden beheerst. De kinderen werken zelfstandig en tonen zo per doel wat ze zonder begeleiding kunnen. Op de linkerbladzijde worden opgaven bij doel 3 aangeboden, op de rechterbladzijde opgaven bij doel 4. Kinderen die een opgave niet begrijpen, slaan deze over en werken zelfstandig verder.

De laatste opgave op iedere bladzijde is meestal een transferopgave. Hiermee laten de kinderen zien of ze het doel ook beheersen in een andere werkvorm of context.

VERVOLG

Aan de hand van het observatieformulier en de resultaten in les 10 bepaal je wat de kinderen in les 17 gaan doen: remediëren, herhalen of verrijken (rekenplein).

Lesdoelen

Vermenigvuldigen en delen

- Doel 3: de tafels automatiseren en de tafelsommen uitrekenen binnen 3 seconden (automatiseren 1).
- Doel 4: de tafels automatiseren en de tafelsommen uitrekenen binnen 3 seconden (automatiseren 2).

Materialen

- werkboek blz. 22-23
- antwoordenboek blz. 22-23
- observatieformulier

BLOK 8 LES 10

doel 3 TEST-JE

1 Keer om en reken uit.

$$3 \times 8 = 24$$

$$8 \times 3 = 24$$

$$4 \times 7 = 28$$

$$7 \times 4 = 28$$

$$6 \times 7 = 42$$

$$7 \times 6 = 42$$

$$9 \times 7 = 63$$

$$7 \times 9 = 63$$

$$9 \times 8 = 72$$

$$8 \times 9 = 72$$

$$5 \times 8 = 40$$

$$8 \times 5 = 40$$

2 Reken uit.

x	5	6	7
5	25	30	35
8	40	48	56
9	45	54	63

x	3	4	9
6	18	24	54
7	21	28	63
8	24	32	72

3 Reken uit.

dozen	1	5	6	7	8
eieren	6	30	36	42	48

pakjes	1	4	8	9	10
stiften	8	32	64	72	80

bossen	1	2	4	5	10
euro	3	6	12	15	30

kun je het nu?

OBSERVATIE

Bekijk het observatieformulier. Richt je observatie vooral op de kinderen die in de afgelopen week zijn opgevallen, of van wie je nog onvoldoende informatie hebt.

zelfstandig werken

50

reflectie

10

WEEK 2

doel 4 TEST-JE

1 ○ Reken uit.

Kleur de sommen die je meteen weet groen.

Kleur de sommen die je vlot uitrekent met een strategie geel.

Kleur de sommen die je nog moeilijk vindt blauw. *bijvoorbeeld:*

$4 \times 3 = 12$	$5 \times 5 = 25$	$6 \times 7 = 42$	$7 \times 5 = 35$
$3 \times 6 = 18$	$6 \times 4 = 24$	$8 \times 8 = 64$	$9 \times 4 = 36$
$6 \times 7 = 42$	$4 \times 9 = 36$	$9 \times 8 = 72$	$3 \times 9 = 27$
$5 \times 4 = 20$	$9 \times 3 = 27$	$8 \times 4 = 32$	$7 \times 8 = 56$
$9 \times 10 = 90$	$5 \times 9 = 45$	$7 \times 3 = 21$	$6 \times 9 = 54$

2 ○ Reken uit.

×	4	7	9
3	12	21	27
5	20	35	45
6	24	42	54

×	3	6	8
2	6	12	16
7	21	42	56
9	27	54	72

3 ○ Wat staat er onder de vlek?

$6 \times 8 = 48$	$10 \times 7 = 70$	$5 \times 7 = 35$
$7 \times 8 = 56$	$9 \times 7 = 63$	$6 \times 7 = 42$
$9 \times 7 = 63$	$10 \times 8 = 80$	$7 \times 8 = 56$
$7 \times 9 = 63$	$9 \times 8 = 72$	$8 \times 8 = 64$

ZELFSTANDIG WERKEN

50

- 1 Vandaag kijken we of je al kunt wat je deze week hebt geleerd. Lees de doelen voor.
- 2 Maak alle opgaven zelfstandig. Snap je een opgave niet, begin dan aan de volgende. Alle opgaven heb je al een keer geoefend, alleen de laatste opgave is een klein beetje anders.
- 3 Heb je aan het eind nog tijd over, kijk dan of je de sommen die je hebt overgeslagen, nu wel weet.
- 4 Je mag 25 minuten aan een bladzijde werken. Daarna begin je aan de volgende bladzijde. Als je eerder klaar bent, mag je meteen door.
- 5 Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is.
- 6 Zet de timer.

REFLECTIE

10

- 1 Kijk de opgaven zelf of klassikaal na. Als je een opgave helemaal goed hebt gemaakt, mag je het bolletje voor de opgave kleuren.
- 2 Wijs naar de opgaven op de linkerbladzijde (doel 3). Kun je alle keersommen vlot uitrekenen? Ook de keersommen $7 \times$ en $8 \times$? Laat de kinderen door de smileys te kleuren aangeven of het goed, nog niet zo goed of niet goed gaat.
- 3 Doe hetzelfde met de rechterbladzijde (doel 4). Kun je alle keersommen vlot uitrekenen?

kun je het nu?

23

START

05

- 1 Zet de kinderen zelfstandig aan het werk met de startopgave.

GELEIDE INSTRUCTIE

15

- 1 Schrijf op een geeltje wanneer je jarig bent. Plak het op je borst. Loop rond en zoek kinderen die in dezelfde maand jarig zijn.
- 2 Welk groepje is in de eerste maand van het jaar jarig? Schrijf de maand op het bord en turf het aantal jarigen in die maand. Herhaal dit met de overige maanden.
- 3 Ben je elk jaar op dezelfde dag jarig? (Nee, de dag verschuift.) Eindig met de conclusie dat kalenders handig zijn om te weten wat voor dag het is.
- 4 Bekijk samen het doel en de leerlijn.
- 5 Bekijk het filmpje. Bespreek dan hoe het doel van de les in het filmpje terugkomt.
- 6 Laat het kalenderblad van de huidige maand zien. Dit is een maandkalender. Laat de antwoorden aanwijzen: Waar zie je de naam van de maand? (helemaal bovenaan) Waar zie je de dagen van de week? (in de rij daaronder, van links naar rechts) Wat betekenen de afkortingen ma, di, enz.? (de namen van de dagen) Lees de afkortingen hardop: ma is maandag, enzovoort. Wat is de eerste/laatste dag van de maand? Waar zie je de datum van vandaag? Wat is een datum? (een dag in een maand in een jaar) Hoe noem je zaterdag en zondag samen? (weekeinde/weekend)
- 7 Kijk naar de kalender in de Hulp. Welke maand is dit? (maart) Welke dag is 7 maart? (dinsdag) Hoe zie je dat? (Je kijkt in de kolom naar de dag die boven de datum staat.) Wat is de eerste/laatste datum in deze maand? (1 maart/ 31 maart) Hoe zie je dat? (de dagen ervoor/ erna zijn niet ingevuld) Op wat voor dag valt de eerste/laatste datum? (woensdag/vrijdag) Hoeveel maandagen heeft de maand? (4) Op welke data is het maandag? (6, 13, 20, 27) Welke dagen zitten ook 4 keer in de maand? (dinsdag, zaterdag, zondag) Welke 5 keer? (woensdag, donderdag, vrijdag) Welke datum heeft de laatste zondag? (26 maart) Waar zie je de weken? (rijen van links naar rechts) Hoeveel weken zijn er in maart? (4 en een halve week)

DENKVRAAG

Als 8 maart een maandag is, wat voor dag was 1 maart dan? (maandag) En de laatste dag, 31 maart? (woensdag)

Lesdoel

Materialen

Tijd

- Een maandkalender aflezen en aan de hand van een maandkalender een datum bepalen:
- een maandkalender aflezen (les 11);
- een datum bepalen binnen een maand (les 12).

- werkboek blz. 24-25

- antwoordenboek blz. 24-25

- weektaak blz. 22-23

- observatieformulier

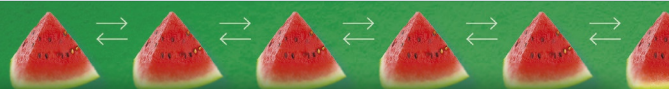
Extra materiaal

- geleide instructie: geeltje (per kind)

Rekenwoordenschat

- de datum
- de kalender
- het schrikkeljaar

BLOK 8
LES 11

doel 5

Je leert een maandkalender aflezen.

start

Maak de rijtjes af.

- zondag – maandag – dinsdag – woensdag – donderdag – vrijdag – zaterdag
- donderdag – vrijdag – zaterdag – zondag – maandag – dinsdag – woensdag

maart						
ma	di	wo	do	vr	za	zo
27	28	1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23 Jop	24	25	26
27	28	29	30	31	1	2

Jop is jarig op donderdag 23 maart.

hulp

1

Kijk naar de kalender van mei.

Op welke dag zijn de kinderen jarig?

mei						
ma	di	wo	do	vr	za	zo
1 begin vakantie	2 Bo	3	4	5	6 Janne	7 einde vakantie
8	9	10	11	12	13	14 Oemar
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25 Hemel- vaartsdag	26 Nio	27	28
29	30	31 schoolreis	1	2	3	4

Bo is jarig op 2 mei. Dat is een dinsdag.

Janne is jarig op 6 mei. Dat is een zaterdag.

Oemar is jarig op 14 mei. Dat is een zondag.

2

Kijk naar de kalender van mei bij opgave 1.

De laatste dag van mei is: woensdag 31 mei.

Op die dag is er een schoolreis.

De derde dinsdag van mei is 16 mei.

hoe ging het?

☐ ☒ ☐ ☒ ☐ ☒

24

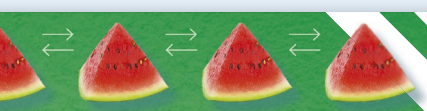
OBSERVATIE

Kan het kind een maandkalender aflezen?

startopgave	05
geleide instructie	15
zelfstandig werken	15
↳ verlengde instructie	
weektaak	20
reflectie	05

Weektaak 11

Blok 7 – doel 5: bedragen t/m € 2 herkennen en samenstellen met munten van € 1 en 5, 10, 20 en 50 cent.

WEEK 3

3 ★ Kijk naar de kalender van mei bij opgave 1.

Mei heeft 4 zaterdagen.

Nio is jarig op 26 mei. Dat is een vrijdag.

De maand mei begint op maandag 1 mei.

Dan begint ook de vakantie.

De laatste dag van de vakantie is zondag 7 mei.

4 ★ Kijk naar de kalender van mei bij opgave 1.

Kleur de datum op de kalender:

- 5 mei: Bevrijdingsdag
- 15 mei: studiedag
- 19 mei: sportdag

5 ▶▶ Maak de kalender van juni af.

juni						
ma	di	wo	do	vr	za	zo
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	1	2

Kijk terug

ga naar taak 11 op bladzijde 22

▶ Wanneer ben je jarig?

Ik ben jarig op

Die maand heeft dagen.

OPGAVE 1

- Bespreek de Hulp.
- Bekijk samen de kalender bij opgave 1. *Welke maand is dit? (mei) Wie is er als eerste jarig? (Bo) Op welke datum? (2 mei) Welke dag is dat? (dinsdag) Hoe zie je dat? (zelfde kolom, bovenaan bij de dagen)*
- Maak tweetallen. Maak de opgave samen. Kijk bij de Hulp als je het niet meer weet.

OPGAVE 2

- Deze opgave gaat ook over de kalender bij opgave 1.
- Werk in tweetallen. Maak de opgave samen.
- Na opgave 2 geeft het kind zelf aan of het behoefte heeft aan verlengde instructie of zelfstandig verder kan werken.
- Een kind dat op een observatiepunt uitvalt, komt in aanmerking voor verlengde instructie.

ZELFSTANDIG WERKEN

15

- Benoem wie verlengde instructie volgt.
- Stimuleer zo ver mogelijk door te werken. Bij opgave 3 en 4 kijk je weer naar de kalender bij opgave 1.
- Als de kinderen klaar zijn, gaan ze naar de weektaak.

VERLENGDE INSTRUCTIE

10

Ga na waarom het kind verlengde instructie nodig heeft. Pas de instructie hierop aan.

- Gebruik de kalender uit de Hulp. Waar zie je de dagen van de week? (tweede rij, van links naar rechts) Ga na of het kind de afkortingen van de dagen begrijpt.
- Wijs de maand aan. (maart) Waar is 7 maart? Welke dag is dat? (dinsdag) Hoe zie je dat? (Je kijkt in dezelfde kolom naar de dag die erboven staat.) Welke datum is een maandag? Welke nog meer? Oefen zo met nog een paar data.
- Wijs de laatste woensdag van de maand aan. Hoe zie je dat? (Je begint bovenaan bij woensdag en gaat dan met je vinger naar beneden naar de laatste datum in deze kolom.)
- Is het probleem verholpen? Zo nee, plan dan extra (korte) rekenmomenten in.

REFLECTIE

05

- Hoe kun je gemakkelijk onthouden hoeveel dagen er in een maand zitten? Leg het ezelsbruggetje uit met de knokkels van de hand. Elke knokkel is een maand met 31 dagen, elk kuiltje een maand met 30 dagen, behalve februari, die heeft er 28 of 29. Hoe vaak heeft februari 29 dagen? (1 keer in de 4 jaar, dan is het een schrikkeljaar)

START

05

- 1 Laat de kinderen starten met de weektaak Speed, taak 12, blz. 24.
- 2 Zet bij opgave 1 de timer op 2 minuten, zie verder het blokmenu voor instructies.
- 3 Zet de kinderen dan aan het werk met de startopgave.

GELEIDE INSTRUCTIE

10

- 1 Lees het doel, verwijst terug naar de vorige les en bekijk eventueel het filmpje nog een keer.
- 2 Laat het kalenderblad van de huidige maand zien. Als de maand bijna om is, kun je beter de volgende maand nemen. *Wijs de eerste maandag aan. Welke datum is dit? Welke data hebben de andere dagen van de week? Waar begint de tweede week? Hoe zie je dat? Hoeveel weken heeft deze maand? (4 en een halve week, tenzij het februari is) Welke datum is het vandaag?*
- 3 Kijk naar de kalender in de Hulp. Vandaag is het 9 maart. Welke dag was het gisteren? (woensdag 8 maart) Wat betekent eergisteren? (de dag voor gisteren) Welke dag was het eergisteren? (dinsdag 7 maart) En welke dag is het morgen? (vrijdag 10 maart) Wat betekent overmorgen? (de dag na morgen) Welke dag is het overmorgen? (zaterdag 11 maart) Welke dag was het 1 week geleden? (donderdag 2 maart) Welke dag is het over 1 week/2 weken? (donderdag 16 maart/23 maart) Laat zien hoe je telt: bij de dagen van links naar rechts en bij de weken van boven naar beneden.
- 4 Welke dag is het over 4 dagen? Laat zien hoe je telt. In plaats van 'over 4 dagen' zeggen mensen ook vaak 'over 4 nachtjes slapen'. Waarom is dat? (Dan is het duidelijker bij welke dag of nacht je begint met tellen.)
- 5 Ra ra ra... Het is vandaag woensdag 15 maart. Over 4 nachtjes slapen is mijn oma jarig. Op welke dag is oma jarig? (zondag 19 maart) Bedenk nu zelf een raadseltje. Je mag een andere maand gebruiken.

DENKVRAAG

Vandaag is het 25 maart. Overmorgen is het 3 weken geleden dat we verhuisd zijn. Op welke datum zijn we verhuisd? (6 maart) De kinderen kunnen de maandkalender van maart uit de Hulp gebruiken om de vraag te beantwoorden.

OPGAVE 1

- 1 Bespreek de Hulp. Welke dag is het vandaag? (donderdag 9 maart) Over hoeveel dagen is Anne jarig? (3) Hoe zie je dat? (aan de pijl van 9 naar 12) Wanneer is Jop jarig? (23 maart) Hoelang duurt dat nog? (2 weken) Hoe zie je dat? (aan de pijl van 9 naar 23)
- 2 Maak tweetallen. Maak de opgave samen.

Lesdoel

Materialen

Tijd

- Een maandkalender aflezen en aan de hand van een maandkalender een datum bepalen:
- een maandkalender aflezen (les 11);
- een datum bepalen binnen een maand (les 12).

- werkboek blz. 26-27
- antwoordenboek blz. 26-27
- weektaak blz. 24-25
- observatieformulier

BLOK 8 LES 12

doel 5

Je leert met behulp van een maandkalender een datum bepalen.

start

Vul eerst de maanden in die ontbreken.

Omcirkel dan de maand waarin jij jarig bent. Schrijf de dag erbij.

maart	januari	februari	juni
april	december	april	augustus
mei	juli	september	oktober

maart						
ma	di	wo	do	vr	za	zo
27	28	1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31	1	2

Vandaag is het 9 maart.
Anne is over 3 dagen jarig.
Dat is op zondag 12 maart.
Jop is over 2 weken jarig.
Dat is op donderdag 23 maart.

hulp

1

Kijk naar de kalender van april.

april						
ma	di	wo	do	vr	za	zo
27	28	29	30	31	1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

Vandaag is het 15 april.

Morgen is het:zondag 16 april.

Gisteren was het:vrijdag 14 april.

Overmorgen is het:maandag 17 april.

Eergisteren was het:donderdag 13 april.

2

Kijk naar de kalender van april bij opgave 1.

Over 1 week is hetzaterdag 22 april.

Over 2 weken is hetzaterdag 29 april.

1 week geleden was het8 april. 2 weken geleden was het1 april.

hoe ging het?

☐ ☒ ☐ ☒ ☐ ☒

26

OBSERVATIE

Kan het kind vanuit de start-datum verdergaan naar de juiste datum?

startopgave	05
geleide instructie	10
zelfstandig werken	15
↳ verlengde instructie	
weektaak	20
reflectie	05

Weektaak 12

Drempel 5, tafels, A: tafels 2 t/m 10: steunsommen $2 \times$, $5 \times$, $10 \times$ en C: vanuit steunsom m.b.v. strategieën: $1 \times$ meer en $1 \times$ minder.
Doel: vlot tafelsommen t/m 10 uitrekenen.

WEEK 3

3 Kijk naar de kalender van april bij opgave 1.

Schrijf de eerste letter van de naam bij de goede datum.

Boris is jarig op 21 april.
Elsa is 2 dagen voor Boris jarig.
Adil is 2 weken voor Boris jarig.

Loes is 4 dagen na Boris jarig.
Tess is 1 week voor Loes jarig.

4 Kijk naar de kalender van oktober.

oktober						
ma	di	wo	do	vr	za	zo
27	28	29	30	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Vandaag is het dinsdag 19 oktober.

Het schoolfeest is over 3 dagen op vrijdag 22 oktober.

Eergisteren was mijn moeder jarig. Dat was op zondag 17 oktober.

Over 11 dagen komen opa en oma. Dat is op zaterdag 30 oktober.

10 dagen geleden was ik naar de film. Dat was op zaterdag 9 oktober.

5 Kijk naar de kalender van oktober bij opgave 4.

Welke datum is het op de tweede maandag van deze maand? 11 oktober

Welke datum is het op de vierde zaterdag van deze maand? 23 oktober

Hoeveel dagen duurt deze maand nog? 12 dagen

Hoe heet de volgende maand? november

kijk terug

ga naar taak 12 op bladzijde 24

» Zoek iemand in je klas die in dezelfde maand jarig is als jij.

Hoeveel dagen zitten er tussen jullie verjaardagen?

Ik ben jarig op bijvoorbeeld: 3 september

Rutger is jarig op 18 september. Daar zitten 15 dagen tussen.

OPGAVE 2

- Deze opgave gaat ook over de kalender van april bij opgave 1.
- Maak de opgave samen.
- Na opgave 2 geeft het kind zelf aan of het behoefte heeft aan verlengde instructie of zelfstandig verder kan werken.
- Een kind dat op een observatiepunt uitvalt, komt in aanmerking voor verlengde instructie.

ZELFSTANDIG WERKEN

15

- Benoem wie verlengde instructie volgt.
- Stimuleer zo ver mogelijk door te werken. Bij opgave 3 kijk je weer naar de kalender van april bij opgave 1.
- Als de kinderen klaar zijn, gaan ze naar de weektaak.

VERLENGDE INSTRUCTIE

10

Ga na waarom het kind verlengde instructie nodig heeft. Pas de instructie hierop aan.

- Ga na of het kind een datum kan aanwijzen.
Wijs aan: 14 maart. Welke dag is het over 4 dagen? (zaterdag 18 maart) Hoe weet je dat? (Je begint bij dinsdag 14 maart en telt 4 dagen verder.) Herhaal dit met enkele soortgelijke vragen.
- Wijs de eerste zaterdag aan. Welke datum is dat? (4 maart) Welke dag is het 1 week later? (11 maart) Welke datum is ook een zaterdag? (18 maart en 25 maart)
- Welke dag is het vandaag? En morgen? Wat betekent overmorgen? (de dag na morgen) Welke dag is het overmorgen? Welke dag was het gisteren? Wat betekent eergisteren? (de dag voor gisteren) Welke dag was het eergisteren?
- Is het probleem verholpen? Zo nee, plan dan extra (korte) rekenmomenten in.

REFLECTIE

05

- Hoe hebben jullie het verschil berekend?

EXTRA

In groep 3 hebben de kinderen gewerkt met uitslagen van eenvoudige figuren. De kinderen leren nu met meer complexe uitslagen werken. Ze leren ook voorspellen hoe een figuur eruit zal zien als hij in elkaar gevouwen wordt. Kinderen mogen nog knippen en vouwen om te kijken wat het gevolg is van een bepaalde keuze.

VERWONDEREN

15

- 1 Deel printblad 1 uit. Knip de bovenste afbeelding uit.
- 2 Maak tweetallen. Ik laat steeds een plaatje zien en zeg er iets over. Is het waar of niet waar? Overleg samen. Is het waar, dan steek je je arm op. Als het niet waar is, doe je je armen over elkaar. Let op de vormen die je ziet en bedenk hoe die eruitzien als je ze in elkaar vouwt. Laat de afbeeldingen zien en lees de uitspraken op. Laat steeds vertellen waarom het waar of niet waar is. Bij scherm 5 mag je de echte uitslag gebruiken. Deel deze uit.
- 3 Laat scherm 5 weer zien. Op de uitslag staan de woorden los van elkaar. Op het doosje loopt het door. Laat ook scherm 6 nog een keer zien. Als je de vlakken van een uitslag naar de andere kant vouwt, krijg je met dezelfde uitslag een heel ander doosje.
- 4 Bewaar het onderste deel van het blad, je hebt het later nodig bij Kijk terug.
- 5 Bespreek het doel en de leerlijn.

START

10

- 1 Licht opgave 1 kort toe: Je ziet de binnenkant van een kubus. Van een kubus zijn alle vlakken vierkant. Van deze kubus zijn 2 vlakken gekleurd. Zoek uit met welke uitslagen je deze kubus kunt vouwen. Er zijn meer uitslagen goed. Kleur bij de laatste uitslag nog een andere mogelijkheid.
- 2 De kinderen werken zelfstandig aan opgave 1 uit het werkboek.

Lesdoel

Materialen

Meetkunde

Voorspellen welke uitslagen bij welke figuren horen en kan de uitslagen bij figuren maken.

Rekenwoordenschat

- de kubus

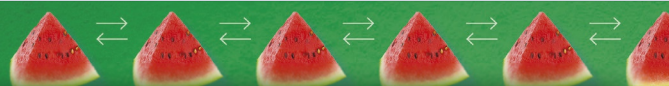
- werkboek blz. 28-29

- antwoordenboek blz. 28-29

Extra materiaal

- Verwonderen: uitgeknipt printblad 1, op steviger papier (per kind)
- Doen: aantal dobbelstenen (voor de leerkracht), printblad 2, 1 schaar (per kind)
- Reflectie: printblad 1 op iets steviger papier en 1 schaar (per kind), lijm (per tafelgroepje)

BLOK 8 LES 13

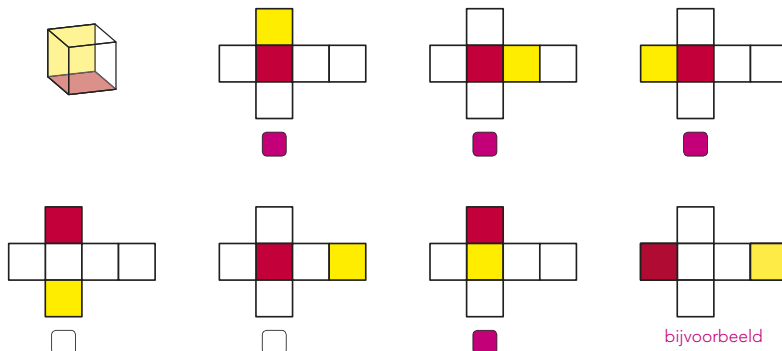
doel

Je leert voorspellen hoe de uitslag van een figuur eruit zal zien.

1

Hoe kan de uitslag eruitzien?

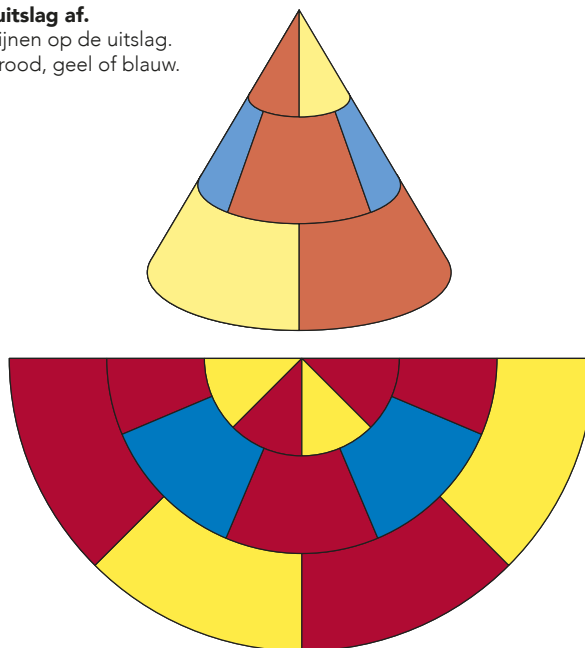
Bedenk zelf kleuren bij de laatste uitslag.

2

Maak de uitslag af.

Teken de lijnen op de uitslag. Kleur met rood, geel of blauw.

verwonderen

15

start

10

doen

20

reflectie

15

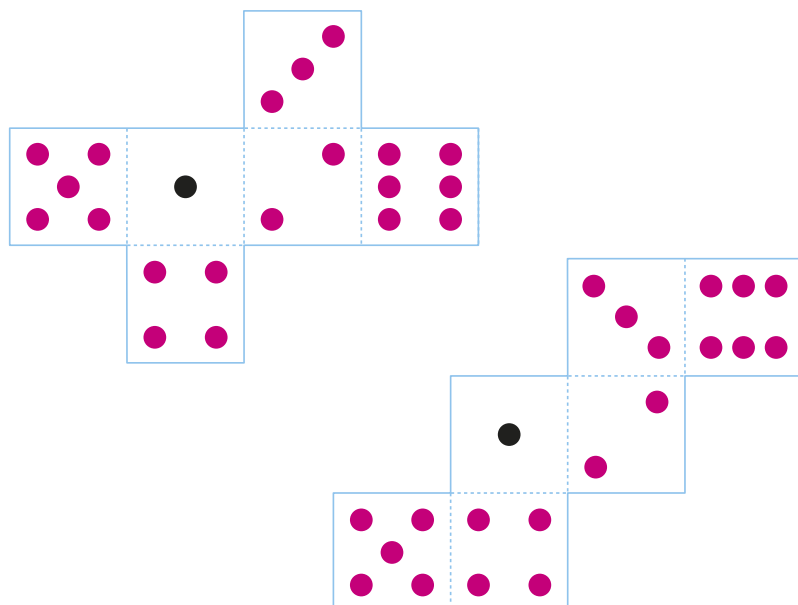

WEEK 3

3

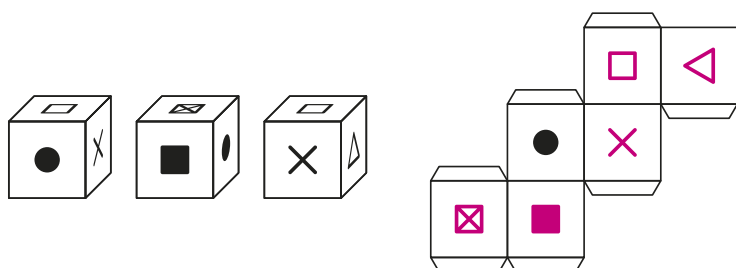
Maak een dobbelsteen die klopt.

Teken de andere stippen op de goede plaats.
Controleer het met je printblad.
Knip uit en vouw de uitslag in elkaar.

kijk terug

Teken de figuren op het goede vlak. *bijvoorbeeld:*

DOEN

20

1 Maak tweetallen. Deel printblad 2 uit. Licht opgave 2 en 3 kort toe:

- opgave 2: Je ziet een feesthoedje. Bespreek samen waar de lijnen op de uitslag van komen. Teken de lijnen op de uitslag en kleur net zo.
- opgave 3: Bedenk samen waar de andere stippen komen om een goede dobbelsteen te maken. Zet eerst dunne potloodstippen. Knip dan de uitslag uit je blad en vouw het. Knip niet over de stippellijnen, dat zijn vouwlijnen. Is het goed? Maak dan dikke stippen. Tip: kijk op een echte dobbelsteen. Het aantal stippen op vlakken die tegenover elkaar liggen, is samen altijd 7. Controleer maar.

2 Loop rond, observeer en vraag steeds: Waar zie je het bovenvlak/ondervlak/zijvlak? Tegen welke rand komt dit vlak?

REFLECTIE

15

1 Bespreek het Doen kort na: Klopt het met wat je eerst had bedacht? Welke was anders dan verwacht? Welke figuren kon je gelijk tekenen? Waarom kon je dat? Welke plaatsen op de uitslag zijn lastig? Wie heeft een tip? Bespreek ook, indien van toepassing, een belangrijke observatie na.

2 Maak tweetallen. De kinderen maken de opgave bij Kijk terug in het werkboek. Licht kort toe: Je ziet 1 dobbelsteen van 3 kanten en je ziet de uitslag ervan. De stip is al ingevuld. Bedenk samen waar de plakranden moeten komen als je er de dobbelsteen van wilt maken. Zet een streepje op die plaatsen. Bedenk daarna waar de figuurtjes komen. Teken ze op de goede plaats.

3 Bespreek na. Wijs de plakranden aan. Er zijn 7 plakranden. Bespreek tegen welk vlak elke plakrand komt. Er zijn 7 zijden zonder plakrand. Bespreek waar de figuren komen. Zien de kinderen dat het kruisje op het vlak naast het vlak met de stip staat? Laat pas dan de ingevulde oplossing zien.

4 Knip de dobbelsteen uit het printblad. (Dit printblad heb je uitgedeeld bij Verwonderen.) Teken de figuren op de goede plaats en plak de dobbelsteen in elkaar. Klopt het?

INHOUD

Dit is een herhalingsles waarin de kinderen kijken in hoeverre de doelen van het vorige blok worden beheerst. De kinderen werken zelfstandig en tonen zo per doel wat ze zonder begeleiding kunnen en of ze voorbereid zijn op de toets. De opgaven zijn bedoeld om te laten zien dat het kind het doel beheerst.

ZELFSTANDIG WERKEN

50

- 1 Vandaag maken jullie een les over wat je hebt geoefend in de weektaak. Kun je al wat je hebt geoefend? Er zit niets nieuws in deze les.
- 2 Maak alle opgaven zelfstandig. Snap je een opgave niet, begin dan aan de volgende. Alle opgaven heb je al een keer geoefend in de weektaak.
- 3 Heb je aan het eind nog tijd over, kijk dan of je de sommen die je hebt overgeslagen, nu wel weet.
- 4 Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is.

Lesdoelen

Optellen en aftrekken

- Optelsommen t/m 100 uitrekenen met de basisstrategie: rijgen.
- Aftreksommen t/m 100 uitrekenen met de basisstrategie: rijgen.

Vermenigvuldigen en delen

- Kennen van de strategieën: $1 \times$ meer en $1 \times$ minder.
- Kennen van de strategie: omkeren.

Geld

- Bedragen t/m € 2 herkennen en samenstellen met munten van € 1 en 5, 10, 20 en 50 cent.

BLOK 8
LES 14

WEEK 3

KLAAR VOOR DE TOETS?

1a Reken uit.

Je mag de getallenlijn gebruiken.

$53 + 15 = 68$
 $48 + 34 = 82$

$36 + 27 = 63$
 $29 + 26 = 55$

1b Welke som hoort erbij? Hoeveel samen?

Je mag de getallenlijn gebruiken.

som: $45 + 26 = 71$
antwoord: 71 stickers

som: $37 + 28 = 65$
antwoord: 65 gram

2a Welke som hoort erbij? Hoeveel over?

Je mag de getallenlijn gebruiken.

Sam heeft 65 euro. Hij geeft 27 euro uit. Hoeveel geld heeft Sam over?

som: $65 - 27 = 38$
antwoord: 38 euro

Lotte heeft 43 knikkers. Zij verliest er 26. Hoeveel knikkers heeft Lotte over?

som: $43 - 26 = 17$
antwoord: 17 knikkers.

2b Reken uit.

Je mag de getallenlijn gebruiken.

$78 - 46 = 32$
 $91 - 36 = 55$

$53 - 27 = 26$
 $45 - 29 = 16$

3a Schrijf de som op en reken uit.

$2 \times 5 = 10$	$1 \times$ meer $\rightarrow 3 \times 5 = 15$	$9 \times 5 = 45$	$1 \times$ minder $\rightarrow 10 \times 5 = 50$
$2 \times 6 = 12$	$1 \times$ meer $\rightarrow 3 \times 6 = 18$	$9 \times 7 = 63$	$1 \times$ minder $\rightarrow 10 \times 7 = 70$
$5 \times 3 = 15$	$1 \times$ meer $\rightarrow 6 \times 3 = 18$	$4 \times 6 = 24$	$1 \times$ minder $\rightarrow 5 \times 6 = 30$
$5 \times 8 = 40$	$1 \times$ meer $\rightarrow 6 \times 8 = 48$	$4 \times 9 = 36$	$1 \times$ minder $\rightarrow 5 \times 9 = 45$

3b 1 meer of 1 minder?

Schrijf de hulsom op en reken uit.

$2 \times 7 = 14$	$5 \times 3 = 15$	$5 \times 6 = 30$
$3 \times 7 = 21$	$4 \times 3 = 12$	$6 \times 6 = 36$
$10 \times 4 = 40$	$5 \times 5 = 25$	$10 \times 8 = 80$
$9 \times 4 = 36$	$4 \times 5 = 20$	$9 \times 8 = 72$

4a Reken uit.

$6 \times 7 = 42$	$1 \times$ meer $\rightarrow 7 \times 7 = 49$	$1 \times$ meer $\rightarrow 8 \times 7 = 56$
$6 \times 8 = 48$	$1 \times$ meer $\rightarrow 7 \times 8 = 56$	$1 \times$ meer $\rightarrow 8 \times 8 = 64$

ga verder

- werkboek blz. 30 t/m 32
- antwoordenboek blz. 30 t/m 32

zelfstandig werken

50

BEOORDELING EN VERVOLG

- 1 Kijk de opgaven samen na. *Kleur de smileys bij elke opgave. Heb je de opgave goed gemaakt? Of juist niet zo goed?*
- 2 Bespreek de opgaven met de kinderen die een opvallend of onvoldoende resultaat hebben behaald.
- 3 Plan extra rekentijd in voor kinderen die een doel nog niet beheersen. Gebruik hiervoor de remediëring in les 16, 17 of 18 uit blok 7.

BLOK 8
LES 14

KLARA VOOR DE TOETS?

4b Keer om en reken uit.

$4 \times 7 = 28$	$5 \times 8 = 40$	$9 \times 7 = 63$
$7 \times 4 = 28$	$8 \times 5 = 40$	$7 \times 9 = 63$
$3 \times 8 = 24$	$6 \times 7 = 42$	$5 \times 7 = 35$
$8 \times 3 = 24$	$7 \times 6 = 42$	$7 \times 5 = 35$

4c Schrijf bij elk plaatje 2 keersommen. Reken uit.

sommen:
 $6 \times 4 = 24$
 $4 \times 6 = 24$
 antwoord: 24 tegels

sommen:
 $3 \times 5 = 15$
 $5 \times 3 = 15$
 antwoord: 15 tegels

sommen:
 $3 \times 7 = 21$
 $7 \times 3 = 21$
 antwoord: 21 tegels

5 Maak het bedrag met zo min mogelijk munten. Kleur.

kun je het nu?

INHOUD

Dit is een herhalingsles waarin het kind kijkt in hoeverre het doel wordt beheerst. De kinderen werken zelfstandig en tonen zo wat ze zonder begeleiding kunnen.

Er worden opgaven bij doel 5 aangeboden.

Kinderen die een opgave niet begrijpen, slaan deze over en werken zelfstandig verder.

De laatste opgave op de bladzijde is meestal een transferopgave. Hiermee laten de kinderen zien of ze het doel ook beheersen in een andere werkvorm of context.

VERVOLG

Aan de hand van het observatieformulier en de resultaten in les 15 bepaal je wat de kinderen in les 18 gaan doen: remediëren, herhalen of verrijken (rekenplein).

Lesdoelen**Tijd**

- Doel 5: een maandkalender aflezen en aan de hand van een maandkalender een datum bepalen.

Materialen

- werkboek blz. 33
- antwoordenboek blz. 33
- observatieformulier

OBSERVATIE

Bekijk het observatieformulier. Richt je observatie vooral op de kinderen die in de afgelopen week zijn opgevallen, of van wie je nog onvoldoende informatie hebt.

zelfstandig werken

25

reflectie

05

BLOK 8
LES 15

WEEK 3

doel 5 TEST-JE

1 Kijk naar de kalender van maart.

maart						
ma	28	7	14	21	28	
di	1	8	15	22	29	
wo	2	9	16	23	30	
do	3	10	17	24	31	
vr	4	11	18	25	1	
za	5	12	19	26	2	
zo	6	13	20	27	3	

Vandaag is het vrijdag 18 maart.

Over 6 dagen is het donderdag

24 maart

5 dagen geleden was het zondag

13 maart

Overmorgen is het zondag 20 maart

Eergisteren was het woensdag 16 maart

Over 3 dagen is het lente! Dat is op maandag

21 maart

2 Schrijf de eerste letter van de namen van de kinderen bij de goede datum.

juni						
ma	di	wo	do	vr	za	zo
30	31	1	2	3	4	5
				B		
6	7	8	9	10	11	12
						K
13	14	15	16	17	18	19
			A			
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	1	2	3
	L					

Bas is jarig op

..... vrijdag 3 juni.

Kim is jarig op

..... zondag 12 juni.

Abdel is jarig op

..... donderdag 16 juni.

Levi is jarig op

..... dinsdag 28 juni.

3 Kijk naar de kalender van juni bij opgave 2.

Vandaag is het 18 juni.

Over 1 week is er zwemles. Het is dan zaterdag 25 juni

Over 10 dagen is de juf jarig. Het is dan dinsdag 28 juni

4 dagen geleden was ik ziek, op dinsdag 14 juni

kun je het nu?

33

ZELFSTANDIG WERKEN

25

- 1 Vandaag kijken we of je al kunt wat je deze week hebt geleerd. Lees het doel voor.
- 2 Maak de opgaven zelfstandig. Snap je een opgave niet, begin dan aan de volgende. Alle opgaven heb je al een keer geoefend, alleen de laatste opgave is een klein beetje anders.
- 3 Heb je aan het eind nog tijd over, kijk dan of je de sommen die je hebt overgeslagen, nu wel weet.
- 4 Je mag 25 minuten aan de bladzijde werken.
- 5 Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is.
- 6 Zet de timer.

REFLECTIE

05

- 1 Kijk de opgaven zelf na of doe dit klassikaal. Als je een opgave helemaal goed hebt gemaakt, mag je het bolletje voor de opgave kleuren.
- 2 Wijs naar de opgaven op de bladzijde (doel 5). Kun je een maandkalender aflezen en aan de hand van een maandkalender een datum bepalen? Laat de kinderen door de smileys te kleuren aangeven of het goed, nog niet zo goed of niet goed gaat.

LESVOORBEREIDING

Bepaal het startniveau van de kinderen:

- adhv jouw observatiegegevens;
- adhv de score in les 5*.

De kinderen kunnen zelf per doel hun score opzoeken:

- alle bolletjes gekleurd: verrijken: rekenplein 16 (zelfstandig);
- 1 of 0 bolletjes gekleurd: remediëren: les 16 (met leerkracht);
- overige scores: herhalen: les 16 (zelfstandig).

* Mocht uit de observatiegegevens een ander beeld blijken, pas dan het startniveau van het kind aan.

Maak in deze les tijd vrij voor kinderen die naar aanleiding van de Klaar voor de toets (les 14) nog hulp nodig hebben.

ZELFSTANDIG WERKEN

60

- 1 In deze les gaan we verder met de doelen van deze week.
- 2 Benoem welke kinderen naar het rekenplein gaan en wie met jou gaat remediëren. De anderen kunnen zelfstandig de opgaven van de les maken. *Op het rekenplein mag je zelf weten met welke opgave je begint en welke je daarna maakt.*
- 3 Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is. Na remediëring en/of herhaling kunnen de kinderen verder naar het rekenplein.

Ga na waarom het kind remediëring nodig heeft. Pas de remediëring hierop aan.

REMEDIËRING DOEL 1

Voor dit type opgaven is het beheersen van de rijgstrategie een basisvereiste. Ga na of het kind hieraan voldoet.

- 1 Er zit € 53 in de kassa. Laat dit zien: 5 briefjes van € 10 en 3 munten van € 1. Je koopt een broek van € 29. Hoeveel geld zit er dan in de kassa? Welke som? ($53 + 29$) Je hebt alleen maar briefjes van € 10. Hoe betaal je? (3 briefjes van € 10) En dan? (Je krijgt € 1 terug, want die heb je te veel betaald.) Welke sprongen op de getallenlijn? Teken maar op je denkpapier. (vanaf 53 een sprong van 30 en dan een kleine sprong van 1 terug) Waarom spring je terug? (Dat is de € 1 die je te veel betaald hebt.) Waar kom je uit? (82) Waar zie je hoeveel euro er in de kassa zat? (startgetal 53) Waar zie je hoeveel euro je hebt betaald? (sprong van 20) Waar zie je het geld dat je terugkrijgt? (kleine sprong van 1 terug) Waar zie je hoeveel je betaald hebt? (zie de bogen $30 - 1$) Waar zie je hoeveel geld er nu in de kassa zit? (hele lijnstuk tot 82)
- 2 Oefen zo ook met $42 + 19$. Laat de kinderen ook zelf een som bedenken en deze uitrekenen. Sommen telkens eerst met geld

Lesdoelen

Optellen en aftrekken

- Doel 1: optelsommen t/m 100 uitrekenen met de variastrategie: rijgen met te veel.
- Doel 2: aftreksommen t/m 100 uitrekenen met de variastrategie: rijgen met te veel.

Materialen

- werkboek blz. 34-37
- antwoordenboek blz. 34-37
- observatieformulier
- Extra materiaal**
- remediëring doel 1 en 2: speelgoedgeld: 8 briefjes van € 10 en 3 munten van € 1 (per kind)

BLOK 8 LES 16

doel 1 HERHALEN

1 Reken uit met rijgen met te veel op de getallenlijn.

$34 + 19 = 53$

$25 + 18 = 43$

$64 + 29 = 93$

$53 + 38 = 91$

2 Welke som? Schrijf ook het antwoord op.

$37 + 19 = 56$

$56 + 28 = 84$

3 Welke som hoort erbij? Hoeveel kost het samen?

$54 + 39 = 93$
 som: 54 + 39 = 93
 antwoord: 93 euro

$45 + 48 = 93$
 som: 45 + 48 = 93
 antwoord: 93 euro

BLOK 8 LES 16

REKENPLEIN

Maak de som en kleur.

Maak een weg.

Met welke weg kom je het meeste geld over?

Hoeveel blijft er over?

Welk getal staat er onder het rondje?

Reken uit met te veel.

Pijlen gooien.

Wat is de hoogste score die je kunt gooien met 3 pijlen in 3 verschillende valken?

In deze les remediëren, herhalen of verrijken de kinderen de doelen uit de eerste week, afhankelijk van jouw observaties en de resultaten in les 5. Op de linkerbladzijde worden opgaven rond doel 1 aangeboden, op de rechterbladzijde opgaven rond doel 2.

De laatste opgave op iedere bladzijde is meestal een transferopgave. In deze opgave laten de kinderen zien of zij het doel ook beheersen in een andere werkvorm of context.

OBSERVATIE

Bekijk het observatieformulier. Richt je remediëring op de observatiepunten die nog niet voldoende worden beheerst.

zelfstandig werken

60

doel 2 HERHALEN

1 Reken uit met rijen met te veel op de getallenlijn.

2 Welke som? Schrijf ook het antwoord op.

3 Welke som hoort erbij? Wat is de nieuwe prijs?

ga naar het rekenplein op bladzijde 36

REKENPLEIN LES 16

- 1 Maak de goede som. Kijk goed hoeveel elke steen waard is.
- 2 Gebruik denkpapier.
- 3 Geef de vlakken de kleur van het vak waar het antwoord in hoort.
- 4 Haal telkens het gevraagde aantal eraf, het staat voor de vakjes.
- 5 Beantwoord de 2 vragen met het doolhof.
- 6 De waarden van het rondje en het vierkantje zijn steeds in 2 sommen hetzelfde. Daarna verandert hun waarde.

uitspelen en daarna de sprongen laten tekenen en verwoorden op het denkpapier.

REMEDIËRING DOEL 2

Voor dit type opgaven is het beheersen van de rijgstrategie een basisvereiste. Ga na of het kind hieraan voldoet.

- 1 Zet op papier: $32 - 18$ en vertel: *Eva heeft € 32 bij zich en koopt een ketting van € 18. Hoeveel geld houdt ze over? Speel maar uit. Wanneer dit moeizaam gaat: Hoeveel geld pak je? (€ 32) Hoe betaal je handig? (2 briefjes van € 10 geven) En dan? Moet je nog bijbetalen of krijg je geld terug? (terug) Hoeveel krijg je terug? (€ 2) Hoeveel houdt ze over? (€ 14)*
- 2 Welke sprongen op de getallenlijn? Laat maar zien. (vanaf 32 een sprong van 20 en dan een kleine sprong van 2 vooruit) *Waarom spring je vooruit? (Dat is de € 2 die je terugkrijgt.) Waar kom je uit? (14) Waar zie ik hoeveel euro Eva bij zich had? (startgetal 32) Waar zie ik hoeveel euro ze heeft betaald? (sprong van 20) Waar zie ik het geld dat ze terugkrijgt? (kleine sprong van 2) Waar zie ik hoeveel ze betaald heeft? (zie de bogen $20 - 2$) Waar zie ik hoeveel geld Eva over heeft? (hele lijnstuk tot 14)*
- 3 Oefen zo ook met $51 - 29$. Laat het kind ook zelf een som bedenken en deze uitrekenen. Sommen telkens eerst met geld uitspelen en daarna de sprongen laten tekenen en verwoorden op denkpapier.

Kinderen die de remediëring/herhaling succesvol afsluiten, kunnen het volgende blok zelfstandig met de weektaak beginnen. Is dit niet het geval, plan dan extra rekentijd.

LESVOORBEREIDING

Bepaal het startniveau van de kinderen:

- adhv jouw observatiegegevens;
- adhv de score in les 10*.

De kinderen kunnen zelf per doel hun score opzoeken:

- alle bolletjes gekleurd → verrijken: rekenplein 17 (zelfstandig);
- 1 of 0 bolletjes gekleurd → remediëren: les 17 (met leerkracht);
- overige scores → herhalen: les 17 (zelfstandig).

* Mocht uit de observatiegegevens een ander beeld blijken, pas dan het startniveau van het kind aan.

Maak in deze les tijd vrij voor kinderen die naar aanleiding van de Klaar voor de toets (les 14) nog hulp nodig hebben.

ZELFSTANDIG WERKEN

60

- 1 In deze les gaan we verder met de doelen van deze week.
- 2 Benoem welke kinderen naar het rekenplein gaan en wie met jou gaat remediëren. De anderen kunnen zelfstandig de opgaven van de les maken. *Op het rekenplein mag je zelf weten met welke opgave je begint en welke je daarna maakt.*
- 3 Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is. Na remediëring en/of herhaling kunnen de kinderen verder naar het rekenplein.

Ga na waarom het kind remediëring nodig heeft. Pas de remediëring hierop aan.

REMEDIËRING DOEL 3

Voor dit type opgaven zijn het vlot kunnen maken van de sommen t/m 100 (+ en -) die nodig zijn om 1 x meer en 1 x minder bij alle tafels vlot uit te voeren en automatisering van de steunsommen 2 x, 5 x en 10 x, basisvereisten. Ga na of het kind hieraan voldoet.

- 1 Schrijf alle steunsommen op. (10 x, 2 x en 5 x van alle tafels) Check of de kinderen deze steunsommen geautomatiseerd hebben. Zo niet, oefen dan dagelijks.
- 2 Schrijf 3 x, 4 x, 6 x en 9 x van een aantal tafels op. *Aan welke steunsom denk je bij 9 x 6? 4 x 7? 3 x 8? 6 x 4? Enz. Weten de kinderen bij welke sommen ze met de strategieën 1 x meer en 1 x minder moeten rekenen?*
- 3 Schrijf de 7 x en 8 x van alle tafels op. *Dit zijn moeilijke sommen. Weet je nog hoe je deze sommen kunt uitrekenen? (Bij tafel van 2, 3, 4, 5, 6 en 9 → omkeren. De sommen die overblijven, uitrekenen met 1 x meer vanaf 6 x.)*

Lesdoelen

Materialen

Vermenigvuldigen en delen

- Doel 3: de tafels automatiseren en de tafelsommen uitrekenen binnen 3 seconden (automatiseren 1).
- Doel 4: de tafels automatiseren en de tafelsommen uitrekenen binnen 3 seconden (automatiseren 2).

- werkboek blz. 38-41
- antwoordenboek blz. 38-41
- observatieformulier

BLOK 8 LES 17

doel 3 HERHALEN

1 Reken met 1 x minder.

Schrijf de steunsom in de denkwolk.

$10 \times 7 = 70$
 $9 \times 7 = 63$
 $10 \times 3 = 30$
 $9 \times 3 = 27$
 $10 \times 8 = 80$
 $9 \times 8 = 72$
 $10 \times 6 = 60$
 $9 \times 6 = 54$

$5 \times 7 = 35$
 $4 \times 7 = 28$
 $5 \times 6 = 30$
 $4 \times 6 = 24$
 $5 \times 4 = 20$
 $4 \times 4 = 16$
 $5 \times 8 = 40$
 $4 \times 8 = 32$

2 Reken uit.

x	5	8	10
4	20	32	40
6	30	48	60
7	35	56	70

3 Reken uit.

	1	2	5	7	8
auto					
mensen	4	8	20	28	32

	1	3	6	9	10
groepje					
kinderen	6	18	36	54	60

BLOK 8 LES 17

REKENPLEIN

Maak de slinger af.

Goed en maak sommen.

Goed!

6 x 7 = 42	7 x 8 = 56
6 x 8 = 48	7 x 9 = 63
6 x 9 = 54	7 x 10 = 70
7 x 10 = 70	8 x 10 = 80

Reken uit.

x	3	6	8
2	6	12	16
7	21	42	56
8	24	48	64

Hoeveel dagen?

1 week is 7 dagen
2 weken is 14 dagen
3 weken is 21 dagen
4 weken is 28 dagen
5 weken is 35 dagen
6 weken is 42 dagen
7 weken is 49 dagen
8 weken is 56 dagen
9 weken is 63 dagen
10 weken is 70 dagen

Reken uit.

Voor 7 kinderen:
7 x broek 49 euro
7 x shirt 63 euro
7 x kousen 35 euro

Voor 8 kinderen:
8 x broek 56 euro
8 x shirt 72 euro
8 x kousen 40 euro

Reken uit.

Welke letters horen erbij? Vul in.

7 x 7 = 49	7 x 8 = 56
8 x 9 = 72	8 x 7 = 56
6 x 9 = 54	8 x 5 = 40
5 x 8 = 40	4 x 10 = 40
7 x 8 = 56	10 x 8 = 80

40 = e
49 = t
50 = i
54 = f
56 = l
60 = s
63 = k
64 = d
72 = a

In deze les remediëren, herhalen of verrijken de kinderen de doelen uit de tweede week, afhankelijk van jouw observaties en de resultaten in les 10. Op de linkerbladzijde worden opgaven rond doel 3 aangeboden, op de rechterbladzijde opgaven rond doel 4.

De laatste opgave op iedere bladzijde is meestal een transferopgave. In deze opgave laten de kinderen zien of zij het doel ook beheersen in een andere werkvorm of context.

OBSERVATIE

Bekijk het observatieformulier. Richt je remediëring op de observatiepunten die nog niet voldoende worden beheerst.

zelfstandig werken

60

doel 4 HERHALEN

1 Reken uit.

$2 \times 5 = 10$	$3 \times 5 = 15$	$4 \times 3 = 12$	$5 \times 8 = 40$
$2 \times 9 = 18$	$3 \times 8 = 24$	$4 \times 9 = 36$	$5 \times 6 = 30$
$2 \times 7 = 14$	$3 \times 6 = 18$	$4 \times 7 = 28$	$5 \times 9 = 45$
$2 \times 4 = 8$	$3 \times 7 = 21$	$4 \times 8 = 32$	$5 \times 7 = 35$
$2 \times 8 = 16$	$3 \times 9 = 27$	$4 \times 6 = 24$	$5 \times 4 = 20$

2 Reken uit.

$6 \times 4 = 24$	$7 \times 4 = 28$	$8 \times 7 = 56$	$9 \times 3 = 27$
$6 \times 6 = 36$	$7 \times 7 = 49$	$8 \times 4 = 32$	$9 \times 6 = 54$
$6 \times 8 = 48$	$7 \times 3 = 21$	$8 \times 9 = 72$	$9 \times 8 = 72$
$6 \times 9 = 54$	$7 \times 6 = 42$	$8 \times 8 = 64$	$9 \times 4 = 36$
$6 \times 7 = 42$	$7 \times 9 = 63$	$8 \times 5 = 40$	$9 \times 7 = 63$

3 Wat staat er onder de vlek?

$2 \times 8 = 16$	$10 \times 7 = 70$	$5 \times 7 = 35$
$7 \times 8 = 56$	$5 \times 7 = 21$	$5 \times 8 = 40$
$6 \times 6 = 36$	$5 \times 5 = 25$	$9 \times 2 = 18$
$3 \times 5 = 15$	$9 \times 5 = 45$	$4 \times 4 = 16$

4 Hoeveel heb je nodig?

	appel	kaas	druif
1 prikker	1	2	3
2 prikkers	2	4	6
5 prikkers	5	10	15
10 prikkers	10	20	30

ga naar het rekenplein op bladzijde 40

REKENPLEIN LES 17

- Geef antwoord op de eerste som en gebruik dat voor de volgende bewerking.
- Gebruik keersommen.
- Welk woord komt eruit?
- Als je meer gooit dan 10, probeer de som dan toch te maken. Lukt het niet, gooi dan nog een keer. Begin met de sommen die je wel kunt uitrekenen.

REMEDIËRING DOEL 4

Voor dit type opgaven zijn voldoende vaardigheid in het optellen en aftrekken tot 100 en kennis van de steunsommen $2 \times$, $5 \times$ en $10 \times$ basisvereisten. Ga na of het kind hieraan voldoet.

- Zet alle steunsommen op een blaadje. ($10 \times$, $2 \times$ en $5 \times$ van alle tafels) Check of de kinderen deze steunsommen geautomatiseerd hebben. Zo niet, oefen dan dagelijks.
- Zet $3 \times$, $4 \times$, $6 \times$ en $9 \times$ van een aantal tafels op een blaadje. Aan welke steunsom denk je bij 9×6 ? 4×7 ? 3×8 ? 6×4 ? Enz. Weten de kinderen bij welke sommen ze met de strategieën $1 \times$ meer en $1 \times$ minder moeten rekenen? Gaat het rekenwerk vlot?
- Zet de $7 \times$ en $8 \times$ van alle tafels op een blaadje. Dit zijn moeilijke sommen. Weet je nog hoe je deze sommen kunt uitrekenen? (Bij tafel van 2, 3, 4, 5, 6 en 9 omkeren. De sommen die overblijven, 7×7 , 7×8 , 8×7 en 8×8 , uitrekenen met $1 \times$ meer vanaf $6 \times$.)

Kinderen die de remediëring/herhaling succesvol afsluiten, kunnen het volgende blok zelfstandig met de weektaak beginnen. Is dit niet het geval, plan dan extra rekentijd.

LESVOORBEREIDING

Bepaal het startniveau van de kinderen:

- adhv jouw observatiegegevens;
- adhv de score in les 15*.

De kinderen kunnen zelf per doel hun score opzoeken:

- alle bolletjes gekleurd: verrijken: rekenplein 18 (zelfstandig);
- 1 of 0 bolletjes gekleurd: remediëren: les 18 (met leerkracht);
- overige scores: herhalen: les 18 (zelfstandig).

* Mocht uit de observatiegegevens een ander beeld blijken, pas dan het startniveau van het kind aan.

Maak in deze les tijd vrij voor kinderen die naar aanleiding van de Klaar voor de toets (les 14) nog hulp nodig hebben.

ZELFSTANDIG WERKEN

30

1 In deze les gaan we verder met de doelen van deze week.

2 Benoem welke kinderen naar het rekenplein gaan en wie met jou gaat remediëren. De anderen kunnen zelfstandig de opgaven van de les maken. *Op het rekenplein mag je zelf weten met welke opgave je begint en welke je daarna maakt.*

3 Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is. Na remediëring en/of herhaling kunnen de kinderen verder naar het rekenplein.

Ga na waarom het kind remediëring nodig heeft. Pas de remediëring hierop aan.

REMEDIËRING DOEL 5

Voor dit type opgaven is het kennen van de namen van de dagen en de maanden een basisvereiste. Ga na of het kind hieraan voldoet.

- 1** Ga na of het kind de afkortingen van de dagen van de week begrijpt.
- 2** Ga na of het kind een datum kan aanwijzen op de kalender van mei bij opgave 1. *Wijs aan: 7 mei. Hoe zie je dat? (Er staat een 7.) Welke dag is 7 mei? (dinsdag) Hoe zie je dat? (Je kijkt in dezelfde kolom, bovenaan.)* Herhaal de vragen met een andere datum.
- 3** *Wijs de kolom van woensdag eens aan. Wat is de datum van de eerste woensdag? (1 mei) Welke data hebben de andere woensdagen? (8, 15, 22 en 29 mei)*
- 4** *Wijs aan: 19 mei. Welke dag is het over 3 dagen? (woensdag 22 mei) Hoe doe je dat? (Je begint bij 19 mei en telt 3 dagen verder.)* Herhaal dit met soortgelijke vragen.

Kinderen die de remediëring/herhaling succesvol afsluiten, kunnen het volgende blok zelfstandig met de weektaak beginnen. Is dit niet het geval, plan dan extra rekentijd.

Lesdoelen

Materialen

Tijd

- Doel 5: een maandkalender aflezen en aan de hand van een maandkalender een datum bepalen.

- werkboek blz. 42-43
- antwoordenboek blz. 42-43
- observatieformulier

BLOK 8
LES 18

doel 5 HERHALEN

1 Kijk naar de kalender van mei.

Op welke dag zijn de kinderen jarig?

mei						
ma	di	wo	do	vr	za	zo
29	30	1 Max	2	3	4	5
6	7	8	9	10 Noor	11	12
13 Fatima	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26 Pim
27	28	29	30	31	1	2

Max is jarig op woensdag 1 mei.

Noor is jarig op vrijdag 10 mei.

Fatima is jarig op maandag 13 mei.

Pim is jarig op zondag 26 mei.

2 Kijk naar de kalender van mei bij opgave 1.

Tom is 4 dagen voor Noor jarig. Tom is jarig op 6 mei.

Kai is 2 weken na Noor jarig. Kai is jarig op 24 mei.

Fleur is op de laatste dag van de maand jarig. Fleur is jarig op 31 mei.

Laila is op de laatste dinsdag jarig. Laila is jarig op 28 mei.

3 Kijk naar de kalender van maart.

maart						
ma	di	wo	do	vr	za	zo
28	7	14	21	28		
1	8	15	22	29		
2	9	16	23	30		
3	10	17	24	31		
4	11	18	25	1		
5	12	19	26	2		
6	13	20	27	3		

Vandaag is het 16 maart.

Over 4 dagen is het zondag

20 maart.

5 dagen geleden was het vrijdag

11 maart.

Morgen is het donderdag

17 maart.

Gisteren was het dinsdag

15 maart.

42

In deze les remediëren, herhalen of verrijken de kinderen het doel uit de derde week, afhankelijk van jouw observaties en de resultaten in les 15. Op de linkerbladzijde worden opgaven rond doel 5 aangeboden, op de rechterbladzijde staat het rekenplein bij dit doel.

De laatste opgave op de bladzijde is meestal een transferopgave. In deze opgave laten de kinderen zien of zij het doel ook beheersen in een andere werkvorm of context.

OBSERVATIE

Bekijk het observatieformulier. Richt je remediëring op de observatiepunten die nog niet voldoende worden beheerst.

zelfstandig werken

WEEK 4

REKENPLEIN

Los de raadsels op.

Het is 2023.
Mark is jarig op zondag 15 januari.
Sanne is jarig op maandag 27 maart.

2024 is een schrikkeljaar.
Op welke dag zijn Mark en Sanne in 2024 jarig?

Mark op **maan** dag 15 januari.

Sanne op **woens** dag 27 maart.

Op welke dag zijn Mark en Sanne in 2025 jarig?

Mark op **woens** dag 15 januari.

Sanne op **donderdag** dag 27 maart.

Hamid is jarig op 29 februari.
Hij is nu 49 jaar oud.
Hoeveel verjaardagen heeft Hamid echt op zijn geboortedag kunnen vieren?

12 keer: $12 \times 4 = 48$

Paul is piloot.

Hij vertrekt op 1 december.
Hij is steeds 3 dagen weg (x)
en daarna 2 dagen vrij (o).

Heeft Paul met Sinterklaas vrij?

☒ ja ☐ nee

Heeft Paul op eerste kerstdag vrij?

☒ ja ☐ nee

En op tweede kerstdag?

ja ☒ nee

Is Paul met oudjaar en Nieuwjaar vrij?

ja ☒ nee

Op welke datum in januari heeft Paul zijn eerste vrije dag?

3 januari

Wanneer zijn de kinderen jarig?

Kleur de datum in de goede kleur.

Anne is jarig op de tweede woensdag van de maand.

Bob is 1 week later jarig.

Koen is in de laatste week jarig, maar niet tegelijk met iemand anders.

Daan is 13 dagen na Bob jarig.

Evi is 3 weken na Anne jarig.

REKENPLEIN LES 18

- 1 In een schrikkeljaar komt er een dag bij in februari.
- 2 Kleur eerst de dagen waarop piloot Paul werkt, dan kun je de vragen gemakkelijker beantwoorden.
- 3 Vul eerst de verjaardag van Anne in.

ZELFSTANDIG WERKEN

60

- 1 Vandaag krijgen jullie een toets over de doelen van het vorige blok. Die doelen heb je de afgelopen weken geoefend in de weektaak. Er zit niets nieuws in deze toets.
- 2 Je begint met de tempo-opgave. Ik zet de timer op 2 minuten. Probeer in deze tijd zo veel mogelijk sommen goed te maken. Zet de timer en laat de kinderen werken.
- 3 Nu ga je verder. Je mag maximaal 10 minuten aan een opgave werken. Daarna begin je aan de volgende opgave. Als je eerder klaar bent, mag je meteen naar de volgende opgave. Zet de timer.
- 4 Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is.

Lesdoelen

Speed tempotoets

- Drempel 4, rekenen t/m 100, bouwsteen C: aanvullen t/m een tiental en D: afhalen van een tiental.

Optellen en aftrekken

- Optelsommen t/m 100 uitrekenen met de basisstrategie: rijgen in maximaal 3 sprongen (eerst de tientallen in 1 sprong en dan de eenheden in 2 sprongen).
- Aftreksommen t/m 100 uitrekenen met de basisstrategie rijgen in maximaal 3 sprongen (eerst de tientallen in 1 sprong en dan de eenheden in 2 sprongen).

Vermenigvuldigen en delen

- Kennen van de strategieën: $1 \times$ meer en $1 \times$ minder.
- De $7 \times$ en $8 \times$ van alle tafels uitrekenen m.b.v. de omkeerstrategie.

Geld

- Bedragen t/m € 2 herkennen en samenstellen met munten van € 1 en 5, 10, 20 en 50 cent.

BLOK 8 TOETS

1 **Reken uit.**
Je mag de getallenlijn gebruiken.

$54 + \underline{6} = 60$	$96 + \underline{4} = 100$	$19 + \underline{1} = 20$	$25 + \underline{5} = 30$
$63 + \underline{7} = 70$	$64 + \underline{6} = 70$	$67 + \underline{3} = 70$	$41 + \underline{9} = 50$
$31 + \underline{9} = 40$	$77 + \underline{3} = 80$	$76 + \underline{4} = 80$	$53 + \underline{7} = 60$
$45 + \underline{5} = 50$	$28 + \underline{2} = 30$	$54 + \underline{6} = 60$	$72 + \underline{8} = 80$
$82 + \underline{8} = 90$	$89 + \underline{1} = 90$	$68 + \underline{2} = 70$	$66 + \underline{4} = 70$

$60 - 3 = \underline{57}$	$50 - 1 = \underline{49}$	$80 - 8 = \underline{72}$	$70 - 4 = \underline{66}$
$90 - 4 = \underline{86}$	$70 - 6 = \underline{64}$	$40 - 6 = \underline{34}$	$50 - 2 = \underline{48}$
$90 - 2 = \underline{88}$	$90 - 8 = \underline{82}$	$60 - 4 = \underline{56}$	$30 - 7 = \underline{23}$
$80 - 5 = \underline{75}$	$50 - 9 = \underline{41}$	$30 - 7 = \underline{23}$	$90 - 9 = \underline{81}$
$70 - 7 = \underline{63}$	$40 - 3 = \underline{37}$	$40 - 5 = \underline{35}$	$60 - 1 = \underline{59}$

1 **Reken uit.**
Je mag de getallenlijn gebruiken.

$45 \xrightarrow{+20} 65 \xrightarrow{+3} 68$
 $45 + 23 = \underline{68}$

$23 \xrightarrow{+50} 73 \xrightarrow{+7} 80 \xrightarrow{+1} 81$
 $23 + 58 = \underline{81}$

$56 \xrightarrow{+30} 86 \xrightarrow{+4} 90 \xrightarrow{+3} 93$
 $56 + 37 = \underline{93}$

$72 \xrightarrow{+10} 82 \xrightarrow{+7} 89$
 $72 + 17 = \underline{89}$

$44 \xrightarrow{+40} 84 \xrightarrow{+6} 90 \xrightarrow{+1} 91$
 $44 + 47 = \underline{91}$

BLOK 8 TOETS

2 **Reken uit.**
Je mag de getallenlijn gebruiken.

$75 \xrightarrow{-4} 71 \xrightarrow{-30} 41$
 $75 - 34 = \underline{41}$

$54 \xrightarrow{-20} 34 \xrightarrow{-4} 30 \xrightarrow{-2} 28$
 $54 - 26 = \underline{28}$

$62 \xrightarrow{-6} 56 \xrightarrow{-2} 54 \xrightarrow{-10} 44$
 $62 - 18 = \underline{44}$

$81 \xrightarrow{-7} 74 \xrightarrow{-1} 73 \xrightarrow{-30} 43$
 $81 - 38 = \underline{43}$

$93 \xrightarrow{-4} 89 \xrightarrow{-3} 86 \xrightarrow{-30} 56$
 $93 - 37 = \underline{56}$

3 **Schrijf de som op en reken uit.**

$2 \times 6 = 12$	$1 \times \text{meer} \rightarrow 3 \times 6 = 18$	$9 \times 7 = 63$	$1 \times \text{minder} \rightarrow 10 \times 7 = 70$
$2 \times 9 = 18$	$1 \times \text{meer} \rightarrow 3 \times 9 = 27$	$9 \times 8 = 72$	$1 \times \text{minder} \rightarrow 10 \times 8 = 80$
$5 \times 7 = 35$	$1 \times \text{meer} \rightarrow 6 \times 7 = 42$	$4 \times 6 = 24$	$1 \times \text{minder} \rightarrow 5 \times 6 = 30$
$5 \times 8 = 40$	$1 \times \text{meer} \rightarrow 6 \times 8 = 48$	$4 \times 9 = 36$	$1 \times \text{minder} \rightarrow 5 \times 9 = 45$
$5 \times 5 = 25$	$1 \times \text{meer} \rightarrow 6 \times 5 = 30$	$4 \times 4 = 16$	$1 \times \text{minder} \rightarrow 5 \times 4 = 20$

3b **1 x meer of 1 x minder?**
Schrijf de steunsom op en reken uit.

$2 \times 5 = 10$
 $3 \times 5 = \underline{15}$

$5 \times 8 = 40$
 $4 \times 8 = \underline{32}$

$2 \times 7 = 14$
 $3 \times 7 = \underline{21}$

$5 \times 4 = 20$
 $6 \times 4 = \underline{24}$

$10 \times 9 = 90$
 $9 \times 9 = \underline{81}$

- toetsboek blok 8

zelfstandig werken

BEOORDELING EN VERVOLG

- 1 Bespreek de toetsopgaven met de kinderen die een opvallend of onvoldoende toetsresultaat hebben behaald.
- 2 Kinderen met een toetsscore > 90% per toetsdoel komen in aanmerking voor compacting en een verrijkingsprogramma.
- 3 Plan extra rekentijd in voor kinderen die een doel nog niet beheersen. Gebruik hiervoor de remediëring in les 16, 17 of 18 van blok 7.
- 4 Laat de kinderen die minimaal 32 sommen van de tempo-opgave goed hebben gemaakt, op tempo oefenen. Dit kan ook door het spelen van spellen.. Zie de informatie over Rekenspellen in de Algemene handleiding.
- 5 Van iedere toets is een schaduwtoets beschikbaar, zowel digitaal als op papier.

4a Schrijf bij elk plaatje 2 keersommen. Reken uit.

 sommen: $5 \times 8 = 40$ $8 \times 5 = 40$ antwoord: 40 tegels	 sommen: $3 \times 8 = 24$ $8 \times 3 = 24$ antwoord: 24 tegels	 sommen: $7 \times 4 = 28$ $4 \times 7 = 28$ antwoord: 28 tegels
 sommen: $6 \times 8 = 48$ $8 \times 6 = 48$ antwoord: 48 tegels	 sommen: $7 \times 9 = 63$ $9 \times 7 = 63$ antwoord: 63 tegels	

4b Keer om en reken uit.

$2 \times 8 = 16$ $8 \times 2 = 16$	$3 \times 7 = 21$ $7 \times 3 = 21$	$9 \times 8 = 72$ $8 \times 9 = 72$
$5 \times 7 = 35$ $7 \times 5 = 35$	$6 \times 7 = 42$ $7 \times 6 = 42$	$4 \times 8 = 32$ $8 \times 4 = 32$

5 Maak het bedrag met zo min mogelijk munten.

80 cent	75 cent	1 euro en 40 cent	1 euro en 50 cent	1 euro en 95 cent

Klaar!

VERWONDERING

10

- 1 Bekijk de foto. Wat zien jullie? Kun je dit soort dingen nog makkelijk doen als je zo oud bent? Wie heeft een oma die nog van alles durft en kan? Bespreek dit met de kinderen.
- 2 Vertel over een bericht uit de krant: 'Wetenschappers werken aan een verjongingspil'. Stel dat er echt zo'n pil komt. Wat zou er dan kunnen gebeuren? Welke mensen zouden graag zo'n pil willen hebben?
- 3 Vraag aan de kinderen hoe oud hun opa of oma is. Hoe oud zouden ze worden als ze een pil slikken waarmee je in een keer 20 jaar jonger wordt?
- 4 Vertel over oma Alie. Oma Alie is 79 jaar. Ze heeft per ongeluk 4 pillen gegeten! Wat gaat er gebeuren? Laat de kinderen reageren. Oma Alie wordt min 1 jaar. Dan is ze nog niet geboren. Ze verdwijnt in minland. In minland zijn alle getallen negatief. Ze zijn kleiner dan 0. Kennen wij ook negatieve getallen? Waar of wanneer kun je ze tegenkomen? Laat de kinderen een paar voorbeelden noemen. (als het vriest, negatief saldo op de bank, bij een computerspelletje) Hoe schrijf je mingetallen op? (Je schrijft een - voor het getal.)

PUZZELN / ONDERZOEKEN

30

- 1 Maak tweetallen.
- 2 De kinderen gaan zelfstandig met opgave 1 t/m 4 aan de slag,

OPGAVE 1

- 1 Bereken hoe oud de mensen worden. Schrijf de som op en hoe je hebt gerekend.
- 2 Inventariseer verschillende aanpakken op het bord. Hoe hebben jullie het aangepakt? En hoe hebben jullie het opgeschreven? Snapt iemand anders hoe je hebt gedacht als je het zo opschrijft? (Verschillende notatiewijzen zijn mogelijk:
 - $68 - 7 = 61$, $61 - 7 = 54$;
 - via sprongen op de getallenlijn;
 - $68 - 2 \text{ pillen} = 68 - 14 = 54$;
 - $68 - \quad = 54$.)

OPGAVE 2

- 1 Bedenk nu zelf een aantal situaties met verjongingspillen van 12 jaar.
- 2 Als je dat gedaan hebt, laat je een ander jouw som uitrekenen. Bespreek het samen. Klopt het?
- 3 Bespreek een aantal uitwerkingen kort. Wie heeft een som bedacht met een halve pil? Hoeveel jaar is een halve pil? En wie heeft een situatie bedacht waarbij iemand in minland verdwijnt?

OPGAVE 3

- 1 Ontwerp een etiket voor een potje verjongingspillen. Bedenk wat er allemaal op zo'n etiket moet staan.

Lesdoel

Materialen

Eureka

De kinderen ontdekken dat er getallen bestaan die kleiner zijn dan 0. En hoeveel keer een getal afgetrokken kan worden zonder onder de 0 te gaan.

Rekenwoordenschat

- negatieve getallen
- mingetallen
- half

- werkboek blz. 44-45
 - antwoordenboek blz. 44-45
- Extra materiaal**
kleurpotloden

BLOK 8
LES 20

HOE VERDWIJN JE NIET IN MINLAND?

Reken uit.

Opa Bram is 68 jaar.
Hij neemt 2 pillen van 7 jaar.
Hoe oud wordt opa Bram? 54
Opa Bram wil niet in minland verdwijnen.
Hoeveel pillen mag hij dan pakken? 9

Oma Noor is 65 jaar.
Ze neemt pillen van 10 jaar.
Ze wil weer 0 jaar worden, zoals een baby.
Hoeveel pillen moet ze nemen? 6 en een halve pil

Oma Isabel is 81 jaar.
Ze neemt pillen van 4 jaar.
Ze maakt een rekenfout en verdwijnt in minland.
Hoeveel pillen heeft ze er dan in ieder geval gepakt?
21

2

Vul in.

Bedenk een verhaalsom.
Gebruik pillen van 12 jaar.

Geef de som aan een ander.
De ander lost de som op.
Bespreek samen het antwoord.
Klopt het?

44

Creatief denken: situaties bedenken bij een gewenst resultaat en een ontwerp maken voor een etiket met daarbij passende sommen.

Probleem oplossen: ontdekken wat mingetallen zijn, hoe je onder 0 terecht komt, hoe je het kunt voorkomen en hoe je de sommen zo opschrijft dat een ander weet wat je hebt gedaan.

Samenwerken: overleggen en het eens worden over het resultaat.

In het boek *Sjakie en de grote glazen lift* van Roald Dahl komt een oma voor die teveel verjongingspillen slikt.

WEEK 4

3

Maak een etiket.

Ontwerp een etiket voor een potje pillen.

4

Vul in.

Bedenk sommen bij jouw etiket.

leeftijd	aantal pillen	nieuwe leeftijd

MIJN EUREKA!

Dit heb ik ontdekt:

OPGAVE 4

- 1 Bedenk nu sommen bij het etiket en schrijf die in de tabel.

Differentiatie

- ★ De kinderen maken eenvoudige sommen met verjongingspillen van 10 jaar.
- ★★ Daag de kinderen uit om zelf moeilijke sommen te bedenken. Bijv. door het aantal pillen groot te maken, zodat de leeftijd kleiner dan nul wordt.

REFLECTIE

10

- 1 Laat het Eureka-moment opschrijven. Bespreek het Eureka-moment met de kinderen. *Wat heb je ontdekt?*
- 2 Bespreek met de kinderen de resultaten van hun onderzoek. Bespreek eerst het maken van de etiketten. *Hoe ben je te werk gegaan bij het ontwerp? Wat staat er allemaal op het etiket?* De kinderen laten de etiketten zien die ze hebben gemaakt. Concludeer samen met de kinderen dat het etiket in ieder geval moet aangeven hoeveel jaar jonger je wordt met een pil.
- 3 Bespreek de sommen die de kinderen bij hun etiket bedacht hebben. Stel de volgende vragen: *Wie heeft een heel moeilijke som bij het etiket bedacht? Waarom is hij moeilijk?* Laat de kinderen verwoorden dat een som moeilijk wordt als je veel pillen slikt, want dan moet je veel getallen aftrekken. De som wordt ook moeilijker als het aantal jaar van de verjongingspil geen makkelijk rekengetal is. Met verjongingspillen van bijv. 13 jaar reken je minder makkelijk dan met pillen van 10 jaar. *Hoe reken je een moeilijke som uit? Waarom is de getallenlijn handig?* Laat de kinderen vertellen over hun aanpak. Laat ze verschillende aanpakken met elkaar vergelijken. Kom samen tot de conclusie dat de getallenlijn handig is omdat je hierop overzichtelijk alle rekenstappen kunt noteren. Voor iedere pil maak je een sprong op de getallenlijn naar links. *Hoe zie je snel wanneer iemand nog geboren moet worden?* Stimuleer de kinderen om bij hun antwoord gebruik te maken van de begrippen 'negatieve getallen', 'mingetallen' of 'onder nul'.
- 4 Reflecteer op het onderzoeksproces. *Wat was moeilijk bij het rekenen met de pillen? Wat heeft geholpen om het op te lossen?*

HANDLEIDING

BLOK 8

4

groep 4

592376